

Kitandu: Bible for Nsangu zi mboti zi sonika matayi
Formatted for Translators

©2022 Wycliffe Associates

Released under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Bible Text: The English Unlocked Literal Bible (ULB)

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English Unlocked Literal Bible is based on the unfoldingWord® Literal Text, CC BY-SA 4.0. The original work of the unfoldingWord® Literal Text is available at <https://unfoldingword.bible/ult/>.

The ULB is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Notes: English ULB Translation Notes

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English ULB Translation Notes is based on the unfoldingWord translationNotes, under CC BY-SA 4.0. The original unfoldingWord work is available at <https://unfoldingword.bible/utn>.

The ULB Notes is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

To view a copy of the CC BY-SA 4.0 license visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Below is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license.

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format. Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following conditions:

Attribution — You must attribute the work as follows: "Original work available at <https://BibleInEveryLanguage.org>."

Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.

ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original. No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Notices:

You do not have to comply with the license for elements of the material in the public domain or where your use is permitted by an applicable exception or limitation.

No warranties are given. The license may not give you all of the permissions necessary for your intended use. For example, other rights such as publicity, privacy, or moral rights may limit how you use the material.

Nsangu zi mboti zi sonika matayi

1

¹Nkanda luvila lu Yesu Klisto, ntekolo gu Davidi, ntekolo gu Abalayami. ²Abalayami u buta Isaki; Isaki u buta Yuda ye mpangi zani; ³Yuda wu buta ku Tamala falebi ye Zala; Falebi wu buta Esrom: Esrom wu buta Arami⁴Alami u buta Aminadabi; Aminadabi u buta Nasoni; Nasoni u buta Salomoni; ⁵Salomoni u buta Boazi ku Labi; Boazi u buta Zobedi ku Luti; Zobedi u buta Isayi; ⁶Obedi wu buta Isayi, Isayi u buta Davidi. Ntinu Davidi u buta Solomoni ku nketu gu Ulia; ⁷Salomoni u buta Lobowami; Lobowami u buta Abia; Abia u buta Asa; ⁸Asa u buta Yosafati; Yosafati u buta Yolami; Yolami u buta Oziasi. ⁹Oziasi u buta Yotami; Yotami u buta Akazi; Akazi u buta Ezekiya; ¹⁰Ezekiya u buta Manase; Manase buta Amoni; Amoni u buta Yosiyi; ¹¹Yosiyi u buta Zekonia ye mpangi zani mu ntangu ba kala mu kinkodi ku na Babiloni. ¹²Ku nima ndatuka kuna Babiloni, Zekonia u buta Salateli; Salateli u buta Zolobabedi; ¹³Zolobabedi u buta Abiwudi; Abiwudi u buta Eliyakimi; Eliyakimi u buta Azoli; ¹⁴Azoli u buta Sadoki; Sadoki u buta Akimi; Akimi u buta Eliwudi; ¹⁵Eliwudi u buta Eliyezedi; Eliyezedi u buta Matani; Matani u buta Yakobi; ¹⁶Yakobi u buta Yosefi, yakala di Madiya mu yani Yesu ka butukila yu ba bokilanga nde Klisto. ¹⁷gena mukimvuka mbandu kumi ye ya tuka Abalayami ye kuna Davidi, mbandu kumi ya ya tuka Davidi ye kuna Ndatuka ku na Babiloni, ye mbandu kumi ye ya tuka ndatuka yi Babiloni ye ku Klisto. ¹⁸Tala bu buyisila mbutukulu yi Yesu Christo. Madiya ngudi'ani, bu kakala u zitukila ku Yosefi; umonika ye vumu mu hulendo lu Mpefi yi N'longo, bu kani kaba vukana ko. ¹⁹Yosefi yakala diani, u kala muntu u mboti ye kazola ko kan muesa nsoni, u yindula ka n'yambula muki nsueki. ²⁰Bu ka kesi yindulanga buna, tala mbasi yi Mfumumu yi monikina mu ndosi, ye zayisi: Yosefi, muana Davidi, ku moni bukutako mu ku baka Madiya nketu'aku, kadi vumu di ka ntambuedi ditukidi ku Mpefi yi Nlongo; ²¹sa kabuta muana yakala, ye sa u n'gana zina di Yesu; i yani yu sa u gulusa Nkangu'ani mu masumu mani. ²²Mana makulu ma yisa muku sa nde malungana mana Mfumumu ka samuna mu nzila m'bikudi: ²³tala, muense sa katambula vumu, sa ka buta muana yakala, ye sa gana zina di Emanuedi, disongidila Nzambi una ye beto. ²⁴Yosefi bu kavumbuka u sala mana Mbasi Mfumumu ka ntuma, ye u baka N'kasi'ani ye yani. ²⁵Nkansi kasa ku zayaka na te ye kuna ka butila ^muana'ani gu yakala, yu ka gana zina di Yesu.

2

¹Yesu buka butuka ku Betelemi di Yuda, Mu ntangu Ntinu Elodi, tala bantu ba nduenga ba tuka ku kuselukilanga ntangu ba kuma ku Yelusalemi, ²ye ba zayisa: kuekenina Ntimu gu besi Yuda yu u butukidi bungangi? Kadi tu mueni Mbuetete'ani ku ku selukilanga, ye tuisidi muku Mfukimina. ³Ntinu Elodi, buka wa mana u yangama mbundu, ye Yelusalemi diakulu kumosi ye yani. ⁴U kutakasa Mbuta zi nganga zakulu ye soniki mi N'kangu ye u ba yufula keti kueyi ka feti butukina Christo. ⁵Ba'n Zayisa: ku Betelemi di Yuda; kadi tala ma masonama ku Ngunsa: ⁶ye ngeyi, n'toto gu Yuda, mukiedika kuna muana ntu Mbansa ko ga gena ntu mi mbansa zi yunda, kadi ku ngeyi kusa ku tukila Mfumumu yu sa u dikila Isayeli, nkangu'amu. ⁷Buna Elode wubokila mu kinsueki banduenga, ye wutoma bayufula mu bunketi tuka ntangu kua ntetembua yo yita lezima. ⁸Buna wubafila ku Betelemi, wu batela: Luenda, ye lubaka nsamu mi ziku mu fimuana finsua; muntangu sa n'lumona, lunzayisa bo, mpasi nde ngienda munu diaka kumfukamina. ⁹Buna bu bawila Ntinu, bayenda. Ye tala, ntetembua yo bamona ku tubukila ntangu yi dietingi ku ntuala bawu nati bu bakuma ga kifulu kikala fimuana finsua, yawu yitelama kuzulu. ¹⁰Muntangu bamona ntetembua, bakala ye kiesi kineni kibeni kibabuila. ¹¹Bakota mu nzo, bamona fimuana finsua ye Maliya, ngudi yani, bamfukamana ye bansambila; ye basibula kimvuama kiawu, ye bantambika wola, libano ye milo. ¹²Buna, bu balungusua ku Mefi yi Nlongo mu ndosi mu konda vutukila diaka ku mbela Elodi, bayendila ku nsi awu mu nzila yinkaka. ¹³Bu bayenda, tala, mbasi mosi yi Mfumumu yitukila Yosefi mu ndosi, ye yita: telama kuaku, baka fimuana finsua ye ngudi andi, lutina ku Ngipiti, ye lukala kuna nati busi yi lutela ; kadi Elodi sa kasosa fimuana finsua mu ku n'gonda. ¹⁴Yosefi wutelama, wubaka mu mpimpa fimuana finsua ye ngudi andi, ye ba tatuka ku Ngipiti. ¹⁵Bakala kuna ti mfuilu Elodi, mpasi nde digoga Mfumumu mu mimbikudi dilungana: yibokila muana munu ku Ngipiti. ¹⁶Buna Elodi, bu kamona nde bansakinina ku banduenga, ngansi zineni zim'baka, ye wutuma bagonda bana bakulu tuka mimvu miodi ye kuzulu bo bakala ku Betelemi ye mu binsiunga biakulu, bonso bukadila bilumbu bi kayufula mu bunketi ku banduenga. ¹⁷Buna bulungila mo makulu Yelemia, wu mbikudi: ¹⁸Bawa mboka ku Lama, bidilu ye maniongo maneni: Lakeli tadila bana bani, ye kazoledi ko bambomba, mudiambu kabena diaka ko. ¹⁹Muntangu Elodi kafua, tala, mbasi mosi yi Mfumumu wumonikina mu ndosi ku Yosefi, ku Ngipiti, ²⁰Ye wuta: Telama, baka fimuana finsua ye ngudi andi, ye nda wenda ku nsi Isayeli, buna bawu bazola moyu wu fimuana finsua ba fua. ²¹Yosefi wutelama, ubaka fimuana finsua ye ngudi andi, ye wuyenda ku nsi Isayeli. ²²Kansi, bu kawa nde Alikelawusi wu yadidingi ku Yuda ga kifulu ki Elodi, se diani, wu banga mu kukuenda kuna; ye, Mpefi yi Nlongo yi n'luengisa mu ndosi, wu kigambula muna kiziungu ki Ngalili, ²³Ye wuyisa fonga mu mbanza babokidila Nazaleti, mpasi nde malungana mana magoguka mu mimbikudi: sa babokidila Nazaleti.

3 ¹Muntangu yina mu tuka Yowani Mbotiki, wu longedingi mu makanga ma Yuda. ²Wu tedingi: Luvilula madiela, kadi kimfumumu ki mazulu ki finameni. ³Yowani yuna ka gogila Yesaya, mbikudi, bu kata: yo yi ndinga yuna wuta boka mu makanga: mu kubika nzila yi Mfumumu, mu tomisa nsoko miyani. ⁴Yowani wukala mu mvuatu mi mika mi kamela, ye nsibu nkanda mbisi mu luketu. Wu didingi makonku ye niosi nseki. ⁵Bantu ba Yelusalemi, ye Yuda diakulu ye nkangu wakulu

wu nsi wu ndambu Yolodani, bayedingi ku yani, ⁶Ye bafungunuengi masumu mawu, babotameningi ku yani mu nzadi Yolodani. ⁷Kansi, wu mona mu kukuisa ku mbotama ba M'falisi bambidi ye Basaduki, wu batela: kanda di bana ba nioka zi mbalu, nani wulutedi mu kutina nganzi zi kuisa? ⁸Lubuta mbutu mi kedika mi mvilula ntima, ⁹Ye kalukintupidika ku mu goga mu benu mosi: tuvuidi Abalayami bonso tata! kadi yi luteledi nde mu matadi momo Nzambi lendedi buta bana ku Abalayami. ¹⁰Buna kisengu ntama kituluka ga muansi wu nti wakulu si kawubuta mbutu ku wuzenguka ye geta ku tiya. ¹¹Munu, yi lubotekedi mu masa, mu kulunata ku mviluka madiela; kansi yu wuta kuisa ku nima munu wu ndutidi mu ngolu, ye kina wufiana ku mu nata nsampatu zani. ¹²Yani, si kalubotika mu Mefi yi Nlongo ye mu tiya. Wuna ye kisesa kiani ga moku; si ka kombula kibansala kiani, ye si kakutika mbongu zani ^mu lundulu, kansi si kayoka nianga ku tiya katuzima ku. ¹³Buna Yesu wutuka ku Ngalili Ku Yolodani ku Yowani, mu botama ku yani. ¹⁴Kansi Yowani wukatikisa buawu, mu ku goga: munu ngina ye mfunu botama ku ngeyi, ye wu ta kuisa ku munu! ¹⁵Yesu wumvutudila: yambula ma bungangi magangama, kadi buna bufuana tulungisa buna makulu mena malunungu. ye Yowani kankatikisa diaka ku. ¹⁶Muntangu yina kaka Yesu kabotama, wutuka mu masa, mazulu mazibuka, ye wumona Mpefi yi Nzambi yikulumuka bonsu bembu ye yiyisa kuyani. ¹⁷Ye tala, ndinga yimosi yiwakana mu mazulu mio n'gogu: yoyo yi muan'amu wu nginina kinzodila, kuyani nsidi ki nzodila kiamu.

4

¹Buna Yesu banata ku mpefi kuna makanganga, mu kumekama ku satana. ²Kunima bu kafua nzala bilumbu makumaya bi muini ye mpimpa, nzala yi mbaka. ³Ntoti, bu kapusana, wu ntela: go wuna Nzambi, tuma nde mo matadi makituka mampa. ⁴Yesu wu vutula: busonama: Muntu kalendi zinga kaka mu mampa ko, kansi mu n'gogu mitukanga mu nua Nzambi. ⁵sanata wunata ku mpanza kinlongo, wuntula ga mbata tempelo, ⁶Ye wuntela: go wuna muana Nzambi, wukigeta ku nsi; kadi busonama: si kagana lutumu ku mbasi zani mu kikuma ki ngeyi; ye si bakunata mu moku, mu bunguta nde kulu kungeyi si ku galakana tadi dimosi. ⁷Yesu wuntela: diaka busonama: kulendi ntota nkutu Mfumumu ko, Nzambi aku. ⁸satana wunata diaka gana mongo wu zanguka, wunsonga bimfumumu biakulu bi nza ye biesi biani, ⁹Ye wuntela: si yikugana bima bio biakulu, go wu mfukameni ye kunsambila. ¹⁰Yesu wuntela: wu nkatukila, satana! kadi busonama: wufueti sambila kaka Mfumumu, Nzambi aku, ye kunsadila yani kaka. ¹¹Buna Satana wu n'yambula. ye tala, mbasi ziyisa lukufi lu Yesu, ye kunsadila. ¹²Yesu, bukawa nde Yowani wuyekuka, wu tatuka ku ngalili. ¹³Wu katuka ku Nazaleti, ye wuyisa kala ku kapenawumi, dina kumbela mbu, mu kinziunga ki zabaloni ye ki Nefitali, ¹⁴Musa nde magoga Yesaya, mbikudi: ¹⁵Nkangu zabaloni ye Nefitali, ku tini yifinameni ye mbu, ku nsi kunima Yolodani, ye ku Ngalili di Gentils, ¹⁶Wo nkangu, wufongedi mu tombi, wu mueni kia ; ye ku bana bafonga ku kiziunga ye kini ki lufua kia kitombokedi. ¹⁷Yantika yo ntangu Yesu yantika mu longu, ye wu ta: luviluka, kadi kimfumumu ki mazulu kifinameni. ¹⁸Bonso buna kadietingi mu ndanda mbu wu Ngalili, wu mona mpangi zodi zi bayakala, Simoni, ba bokedingi Petelo, ye Andele, bingi yani, bakedi getanga mpuasa mu mbu; kadi bakala ba nlobi mpisi. ¹⁹Wu batela: lundanda, ye si yilukitula nlobi mi bantu. ²⁰Muna ntangu yayina, ba yambula mpuasa, ye banlanda. ²¹Tuka gana bu bayenda kuntama kibeni, wu mona ba bodi bankaka mpangi zi bayakala, Yakobi, muana zebedayi, ye Yowani, mpangi yani wu yakala, bo bakala mu nlungu ye Zebedayi, tata bawu, ye bo balondedingi makonde mawu. Wu babokila, ²²ye muntangu yina basisa nlungu ye tata bawu, ye banlanda. ²³Yesu wudiata mu Ngalili diakulu, wu longedingi mu nzo zi tukutukunu, mu ndongolo nsamu wu mboti wu kimfumumu, ye ndiakisulu maladi makulu ye bieta biakulu gakati ki ngangu. ²⁴Nkumbu yani yiwakana mu Sili diakulu, ye banatina bakulu ba beledingi maladi ye mpasi zi mpila mu mpila, mpefi zi mpi, mfula, ba koka; ye wu baniakisingi. ²⁵Buka kineni ki nlanda, tuka ku ngalili, ku Dekapoli, ku Yelusalemi, ku Yuda, ye lutila Yolodani.

5

¹Bukamona makabu, Yesu wu mata ga mongu; ye, kunima bukafonga, minlongoki mi yani mipusana ku yani. ²Buna, bukazibula nua, wu balonga, ye wu ta: ³Mayangi mena ku bamputu mu mpefi, kadi kimfumumu kimazulu kina kubawu! ⁴Mayangi mena ye bakalanga kiadi, kadi bawu sa babombua! ⁵Mayangi mena ku bamputu, kadi si bavingila fua di ntotu! ⁶Mayangi ye bafuanga nsatu ye nsatu zi luzingu, kadi si bawukutusua! ⁷Mayangi mena ye bakalanga kiadi, kadi si bafuilua kiadi! ⁸Mayangi mena ku bankua ntima mboti, kadi si bamona Nzambi! ⁹Mayangi mena ku ba vingisanga ngemba, kadi si ba bokululua bana ba Nzambi! ¹⁰Mayangi mena kubawu ba somuanga mukuma ki lunungu, kadi kimfumumu ki mazulu kibawu! ¹¹Mayangi mena yenu bu ba lulewulanga, ba sa baluzoma ye sa bata maluvunu mu benu mpila zakulu zi luvunu, mukuma kimunu. ¹²Luyangalala ye lukala kiesi, mudiambu mfuntu benu sa wukala wuneni mu mazulu; kadi buna kuani bazomina mimbikudi mi luyitila. ¹³Benu luna mungu wu ntotu. kansi go mungu vidisi nzenzo yani, munki sa wu zenzusulua? kawuna diaka sadulua ko kansi sa wugetuka ku nseki, ye diatusuka mu malu ku bantu. ¹⁴Benu luna kia ku nza. mbanza yi tungama gana mbata mongo kayisuama ko; ¹⁵Ye kabakuikanga muinda ku mutula wawu ku nsi mesa, kansi batulanga wawu ga zulu di kebelo, ye wu kienzulanga biakulu bina muna nzo. ¹⁶Bika kia kuenu ku kienzula buna ga ntuala bantu, mpasi nde ba bona maganga menu ma mboti, ye bayangidika tata benu wuna mu mazulu. ¹⁷Ka lukuilu ku nde munu yiyisa mutulula mi nsiku evo mi mbikudi; yiyisa ka mutulula ko, kansi mu lungisa. ¹⁸Kadi, yi luteledi buawu mu kedika, bukina nde zulu ye ntotu kabilendi nkutu luta ku, ka sa gavila nkutu ko nsiku kinotika kimosi evo dimbu kimosi kisonu, ti biakulu bikuma. ¹⁹Yuna nkutu si wukatula wumosi mu minsiku minduelu, ye si wulonga ku bantu mu ganga bumosi, si kabokulua wu nduelu mu kimfumumu ki mazulu; kansi yu si wugangila buna, si bambokila wuneni mu kimfumumu kimazulu. ²⁰Kadi, yi luteledi, go lunungu luenu kalulutidi ku lulu Minsoniki ye Bamfalisi,

ka si lukota ku mu kimfumu kimazulu.²¹Beni luwa butesuka ku bakuluntu: ku gondi ku; yu si wu gonda kafueta tambula kitumbu ku mimfundisi. ²²Kansi munu, yi luteledi konsu yuna mueni ngansi ku mpangi'ani fuei tambula kitumbu ku mimfundisi; yonsu si wu goga ku mpangi'ani: Raca! fuei tambula kitumbu ku ba mayala; ye yonsu yuna si wu goga: kizengi! kafueta tambula tumbu ki kuyokuka ku tiya tu bilungi. ²³Go nkutu wuta gana nkayilu'aku gana mesa ma tempelo, ye go bambukidi nde mpangi'aku wuna ye kikuma ku ngeyi, ²⁴Sisa gana nkayilu'aku gana ntuala mesa ma tempelo, yenda wisana nteti ye mpangi'aku; mbosi, nza gana nkayilu'aku. ²⁵Wisana mu nsualu ye mbakani'aku, muntangu wuna mu nzila ye yani, mu bunkuta buna nde kakugani ku mfundisi, ye mfundisi kakugani ku mu mfundisi, ye mpasi nde kukoti ku mu nzo nkodi. ²⁶Yi kuteledi bo mu kedika, kaletuka muna ku wukonda futa falanga. ²⁷Beni luwa butezuka: kuyangani ku. ²⁸Kansi munu, yi luteledi nde konsu yuna tadidi nkentu mosi kuniunga yani wu kiyangidi ye yani mu ntim'ani ²⁹Go disu diaku di kibakala di kutesesi sakuba, sokuna diawu ye losa diawuntanuki ye ngeyi; kadi buna bumboti ku ngeyi nde kitongu kimosi kinitu kifua, ye nitu'aku yimvimba ka yitubuki kutiya tu bilungi ku. ³⁰Ye go koku kiaku ku lubakala kukutesesi sakuba, zenga kuawu ye losa kiawu ga tatuka ye ngeyi; kadi dina dimboti dku ngeyi nde kitongu kimosi kinitu kifua, ye nitu'aku yimvimba ka yibungi kutiya tu bilungi ku. ³¹Ditesuka: konsu yuna gondedi longu ye nkentu kan'gana nkanda lugambanu. ³²Kansi munu, yi luteledi nde yonsu yuna gondedi longu ye nkentu, kaka mudiambu di kinsuza, wu kuntumanga mu gangaye yonsu yuna kueleledi nkentu ga gondedi longu wu yanganga ye yani. ³³Beni diaka luwa butesuka ku bakuluntu: ku die ndefi ku kani bue, kansu wu fuei bo gangila ga ntuala Mfumu mo makulu wutela kimbangi mu ndefi'aku. ³⁴Kansi munu, yi luteledi ku die ndefi nkutu ku, kani ku zulu, mudiambu yi kunda ki Nzambi, ³⁵Kani ga ntotu, mudiambu kebulu kiani; kani ku Yelusalemi, mudiambu mbanza ntinu neni. ³⁶Ku die ndefi ku ntandu ntu, kadi kulendi kitula mpembi go ndombi lusuki luaku. ³⁷Bika n'gogu 'aku wukala inga, inga, nkatu, nkatu; makulu ma yi yikanga matukanga ku diabulu. ³⁸Beni luwa butesuka: disu mu disu, ye dinu mu dinu. Kansi munu, yi luteledi mu konda katikisa bankua ngansi. ³⁹Go muntu wu kuzubidi ku bundi di kibakala, wu n'gana diaka dinkaka. ⁴⁰Go muntu zoledi ka ku gogila ye zoledi ka baka kinkuta kiaku ki Kimfumu, gu yumbudila diaka ki yunga kiaku. ⁴¹Go muntu ta ku tuma mu ngolu u ganga funda di mosi, ganga ye yandi ma funda modi ye yani. ⁴²Gana ku yu u ta n'lomba, ye ku teki ku nima ku yuna ta zola ka sompa ku ngeyi. ⁴³Beni luwa balutela: si wusola mfinangani'aku, ye bela mbeni'aku. ⁴⁴Kansi munu, yi luteledi: luzola mbeni zenu, lusakumuna bo ba luniangisanga ye ba luzomanga, ⁴⁵Musa nde lukala bana ba Se dienu wuna mu mazulu; kadi wu tubulanga ntangu'ani ku bambi ye bamboti, ye wu nokisanga mfula ku ba lunungu ye ku bambi. ⁴⁶Go luzolanga bo bakuluzolanga, nki ndandu lubakidi? mimvakusi mpi diaka ba gangilanga bonsu bobo? ⁴⁷Ye go lugananga mboti kaka ku mpangi zeno, nki lugangidindikingenga? bapakano diaka bagangilanga buna? ⁴⁸Lukala balunga, bonsu Se dienu dimazulu wuna wulunga.

6

¹Lukikenga mu kusadila lunungu luenu ga ntadisi bantu, mu monoka; bunkaka, ka silubaka nsendu ko, ku tata beni wuna mu mazulu. ²Buna nkutu bu wuta gana nkayilu, kubudi mpungi ku ga ntual'aku, bonsu bu gangilanga bankua disu ku nsi lukaya mu zi nzo zi bisambu ye mu zi nzila, mu sa nde bantu baba sika. Yiluteledi biawu mukedika, bakibakidi nsendu bawu. ³Kansi go ta gana nkayilu, bika koku kuaku ku lumonsu ka kuzayi ko mo mata ganga ku kiyakala, ⁴Mu sa nde nkayilu waku wu ganuka mu nsueki; ye Tat'aku, yu wu monanga mu nsueki, si ka ku vutudila wawu. ⁵Bu si lusambila, kalukadi ko bonso ba mesu ku nsi lukaya, ba zolanga sambila batelama mu zi nzo zi bisambu ye mu mpambu zi nzila, mu sa nde ba monika ku bantu. yi luteledi buawu mu kedika, ba bakanga nsendu'awu. ⁶Kansi ntangu ta sambila, kota kusuku diaku, kanga kielu kiaku, ye sambila Tat'aku wuna gana ga kifulu ki nsueki; ye Tat'aku, wu monanga mu kinsueki, si kakuvutudila. ⁷Buta sambila, ku bulumuna ku ngogu mi nkatu, bonso ba mpakano, ba kiyindulanga nde mu ngogu mina si kabawila. ⁸Ku kifuanikisi ku bawu ku; kadi tata beni zeyi nki luna biawu mfunu, nteti ka n'lunlombedieta ku. ⁹Tala bonso buna lufueta sambila; tat'eto wuna mu mazulu! nkumbu'aku yi zitusua; ¹⁰kimfumu kiaku kisa; luzolu luaku lugangama ga ntotu bonso kuzulu. ¹¹Wu tugana wunu dimpa dietu di lumbu ka lumbu; ¹²Wu tuyambudila mambi meto, bonso betu bu tuyambudilanga mintatu mieto; ¹³Kutu nati mu mpukumunu ku, kansu wu tutanina ku bankua ma mbi. Kadi ku ngeyi kuvuisukidi, mu ntangu zakulu, kimfumu, ngolu ye nkembu. Ameni! ¹⁴Go si lulemfukila ku bantu mambi mawu, tata beni wuna ku mazulu si ka lulemfukila diaka; ¹⁵Kansi go ka lulemfukila bantu ku, Tata beni kalendi kululemfukila mambi menu ku. ¹⁶Bu luminanga nsoki, kalukadi mu kiadi ku, bonso bantu badisu ku nsi lukaya, tuse tuayu tukitukanga na yembele, mu kusonga ku bantu nde beta mina nsoki. yi luteledi mu kedika, bakitambuluedi nsendu'awu. ¹⁷Kansi go tamina nsoki, kusa mazi ku ntu'aku ye sukula luse luaku, ¹⁸Mpasi mu konda songa ku bantu nde ndeyi tamina nsoki, kansu ku Tat'aku yuna gana ga kifulu kinsueki; ye Tat'aku, yu monanga mu kinsueki, si kakuvutudila buawu. ¹⁹Ka lukikutikila ko kimvuama ki ga ntotu, mbumbu ye mbumbuluka bibebisanga, ye gana befi ba tobulanga ye yibanga; ²⁰Kansi lukutika kimvuama kienu mu mazulu, kuna mbumbu ye mbumbuluka ka bifuasanga nkutu ku, ye kuna befi kabalendi tobula kani kuyiba ku. ²¹Kadi kukuna kimvuama kingeyi, yikuna diaka kuna ntim'aku. ²²Disu dina muinda nitu. go disu dingeyi dina mavimpi, nitu'aku yakulu yina mu kia; ²³Kansi go disu diaku kadina mu mavimpi ku, nitu'aku yakulu si yikala mu tombi. go buna kia kina mu ngeyi yi tombi, bueyi sa bukadila buneni bu tombi kiokio! ²⁴Ga nkatu yu fuei sadila mfumu zodi. kadi, evo sa kamenga yu mosi, ye sa kazola wunkaka, evo sa kabundana ye wumosi, ye menga wu nkaka. ka lulendi sadila Nzambi ye Mamon ku. ²⁵Yidina yiluteledi: kalukadi mayindu ku mu luzingu luenu mu bi sa ludia, kani mu diambu di nitu zenu, nki sa luvuata. moyu ka wulutidi ku madia, ye lutila mvuatu? ²⁶Lutala nuni zi zulu: ka ba kunanga ko kani yonzika, ye ka ba kutikanga nkutu ku mu bilundulu; ye Tata mazulu wu ba dikilanga. ka lubalutidi ku

mu mfunu?²⁷Nani mu banu, mu mayindu menu, lendedi yika mfoko mosi koku kuani mu luzingu luani? ²⁸Ye mudiambu dinki luna mayindu mudiambu di mvuantu? lufuanikisa bonsu lilia muna maya; ka salanga ko evo tunga; ²⁹Mudina yiluteledi nde Solomo nkutu, mu nkembu'ani wakulu, kavuata ko bonsu mosi mu biawu.³⁰Go Nzambi ta vika buna titi di masodi, di dita zinga wunu, ye mbasi si di getuka, keti si ka lu vika ko go ta ganga n'kutu mau ku bantu ba minu ki nduelo? ³¹buna Ka lu ketalala ku, ye ka lu gogi ku nde: nki si tu dia? nki si tu nua? nki si tu vuata?³²Kadi bio bima biakulu, ba mimpani ba sosanga biau.Tatenu gu zulu zeyi nde luna ye biau m'funu. ³³Lu sosa ntegi luyalu ye lunungu lu Nzambi; ye bio bima biakulu si bilu ganukila gana zulu. ³⁴Ka lu ketalala ko buna mudiambudi kilumbu ki mbasi; kadi mbasi yani mosi si ka yidika kiau. Konso kilumbu kina ye mpasi zani.

7

¹Kalu fundisa ko, mpasi nde kaba lu fundisa ko. ²Kadi si ba lu fundisa mu lufundusu lulu fundisilanga, ye si ba lu tesa muki teselo kina lu tesilanga.³Mudiambudi nki ta muena lunianga luna muna disu di mpangi'aku, ye ku ta mona ku ki totu ki kina muna disu diakue? ⁴ego bueyi lendi gogila ku mpangi'aku: yambula yi ku katula lunianga mu disu diaku, ngeyi wuna ye kitoto mu dio di nge? ⁵n'kua disu ku nsilukaya, katula ntegi ki toto ki disu diaku, ye buna si wu mona bue gu katulula ki titi ki disu di mpangi'aku.⁶Ka lu ganiku bima bi n'longo ku ba mbwa, ye ka lu getiko mi n'sanga mi n'talu ku n'tuala ba ngulu, muku sa nde ka ba diatakasa bio ko mu malu, ka ba vutuka ko ye ka ba lu lueki ko⁷Lu lomba ye si ba lu gana; lu sosa ye si lu mona, ye lu konkitila, ye si ba lu zibudila. ⁸Kadi yonso muntu ta n'lomba ta baka, yu ta sosa ta mona, ye si ba zibula ku yu ta konkitila. ⁹nani mu benu si kagana tadi ku muan'ani, ¹⁰go gu n'lombedi di mpa? go gu n'lombedi nzonzi, si ka gana nioka?¹¹Go buna, luna ba mbi bonso luna, lu zeyi ku gana bima bi mboti ku bana beno, nki ki kuma si ki kakidila Tat'eno yu wuna mu ma zulu si ka gana ku bima bi mboti ku bau baku n'lombanga biau. ¹²Mana makulu lu zoledi nde bantu ba lugangila, lu ganga mpi mau ku bau, kadi i n'siku ye ba m'bikudi.¹³Lu kota mu kielo ki nduelo. Kadi kielo kina ki neni, nzila yina yi yalumuka yi yi natanga ku m'vilulu, ye genina ba bengi ba kotilanga muna? ¹⁴Kansi kielo kina ki nduelo, nzila yi fietama yi yi natanga ku luzingu, ye gena ba nduelo ba monanga zau.¹⁵Lu kikeba mu m'bikudi mi luvunu? Ba kuisanga ku beno mu m'vuatu mi ma memi, kansi muna kati ki bau yi m'bwa zi mfinda zi buifi. ¹⁶Si lu ba zaya mu m'butu miau. keti ba kolanga m'butu mi vinu mu zi nsendi, go mi ngiengi mu nti mi nsendi? ¹⁷nti wankulu gu mboti u butanga m'butu mi mboti, kansi nti u mbi u m'butanga m'butu mi mbi.¹⁸Nti u mboti ka u lendi buta mi m'butu mi mbi ko, kani nti u mbi u m'buta mi m'butu mi mboti. ¹⁹Nti wankulu ka u m'butanga mi m'butu mi mboti ko u zenguka ye u getuka ku tiya. ²⁰Yi muna m'butu miau buna nde si lu ba zayila.²¹Ba baba kunzayisanga nde Mfumu, Mfumu! ka bakulu ko si ba kota mu ki Mfumu ki ma zulu, kansi yuna kaka u ganganga luzolo lu Sediamu wuna muna ma zulu. ²²Ba mbidi si ba nzayisa muna kilumbu kina: Mfumu, Mfumu, beto ka tu bikula ku mu nkumbu'aku? katu kula ku ma tebu mu nkumbu'aku? ye ka tu ganga ku bi mangu bi mbindi mu nkumbu'aku? ²³buna si yi ba zayisa mu mbundu yi zibuka: kiluzaya n'kutu ku, lu nkatukila, beno lu sadilanga masumu.²⁴Mudiambu dina, konso muntu uwanga mi n'gogo mi yita ta et tasa miawu mu nsalulu, si kakala wu fuanana ku muntu mosi wu luenga wu tunga nzu'ani ga ntandu tadi. ²⁵Mfula yi bua, nkuka zi yisa, mipepi mi gumuna ye mi kigeta muna nzo yina: kayibua nkutu ko, mudiambu yitungama ga ntandu tadi.²⁶Kansi konso muntu ta wa mi n'gogo mi ta nta, ye kata miotula mu kusalu ku, si kakala wu fuanana bonso muntu wu zoba yu utunga nzu'ani ga ntandu dielu. ²⁷Mfula inoka, nkuka iyisa, mupepi uwumuna ye wu buisa nzo yina: yibua, ye m'builuani yikala yineni.²⁸Kunima Yesu bukamanisa ku goga, kibuka ki bantu bayituka malongi mani, ²⁹kadi wu kedi longanga bonso muntu wuna ye kimfumu, ye ka bonso minsoniki miawu ku.

8

¹Muntangu Yesu kakulumuka ku mongu, kibuka kimbidi kilanda. ²Ye tala, muntu wukala kimbefu ki buazi buafinama wu fukama ga ntual'ani, ye wuta: Mfumu, go zoledi, lendi kunkumisa wu gedila. ³Yesu wu lambula koku, wu nsimbidi, ye wu goga: nzoledi, kala wu gedila. muna ntangu yina kaka wu gedila mu buazi buani.⁴Kunima Yesu wu goga: wu kikeba mu kugogila ku muntu; kansi nda kisonga ku ngudi zi nganga, ye gana nkayilu di sonika Mose, mukusande mana ma bakadila bonsu kimbangi.⁵Muntangu Yesu kakota ku Kapenawumi, mbuta kibuka kibinuani nkama wu n'gogisa, wu ndodikila, ⁶Ye wu ntela: Mfumu, kisadi kimunu wuna wuleka muna nzo, wuna ye kimbefu ki nitu yi zelangana ye wuna ye mpasi zi ngolu. ⁷Yesu wu ntela: si ngienda, ye sa yi mbelusa.⁸Mfumu binuani bikibuka nkama wu vutula: Mfumu, kina wu fuana ko mukusa nde wu kota ku nzo munu; kansi goga kaka n'gogo mosi, ye nsadi munu sa ka beluka. ⁹Kadi, munu yi tumamanga ku ba mbuta, ngina ye binuani yi tumanga; ye ngi ta ta ku yunkaka: nda wenda! ye wedi; ku wu nkaka: nza! ye wisidi; ye ku kisadi kimunu: gangila dina! ye ta bogangila. ¹⁰Kunima ku n'wa, Yesu wu toma yituka, ye wu tela ku bakulu bakedi ku nlandanga: yi talutela bo, kani ku Isayeli kisamona ku lukuikilu luneni lumpila yo.¹¹Yidina, yi talutela bambidi si batuka ku kutukilanga ntangu, ye ku kudimukinanga ntangu, ye si bakala ku mesa ye Abalayama, Isaki ye Yakobi, muna kimfumu ki mazulu. ¹²Kansi bana ba kintinu si babageta ku tombi di ku nzila, kuna si kukala bidilu ye nkuetisu yi menu. ¹³Buna Yesu wu ta ku mfumu binuani bikibuka nkama: nda wenda, bugangimina bonso buna lukuikilu luaku. ye muna ntangu ya yina kaka nsadi wu beluka.¹⁴Yesu wu yenda kunima kuna nzo Petelo, kuna wu mona nzitu wu nkentu wu leka ye wu kala kimbefu. ¹⁵Wu simba koku kuani, ye kimbefu kikatuka; kunima wu telema, ye wu nsadila.¹⁶Mu nkokila, banata ku mbela Yesu kibuka kibantu bena ye mpefi zimbi. wu kula mpefi zimbi mu n'gogu wani, ye wu belusa bambefu bakulu, ¹⁷Mukusa nde malungana mana kasamuna Isayi, mbikudi: wu baka ku konda ku ngolu kuetu, ye wu nata bimbefu bietu.¹⁸Yesu, bukamona kibuka ki ngolu ga mbel'ani, wu gana lutumu nde baluta ku simu di nkaka.

¹⁹Nsoniki wu mosi wu finama, ye wu ntela: Mfumu, si kulandanga kuakulu ku si wenda. ²⁰Yesu wu mvutudila: zi mfuengi zi vuidi nua miawu bakotanga, ye zi nuni zi zulu zi vuidi mazala; mansi muana muntu kavuidi kifulu ki kafueta tula ntu ku. ²¹Wu wunkaka, ga kati ki minlongoki, wu nteledi: Mfumu, ungana nsua ngienda nteti yi zika se diamu. ²²Kansi Yesu wu mvutudila: wu ndanda, ye yambula bafua bakizika bawu kibeni. ²³Wu mata muna n'lungu, ye banlongoki bani ba n'landa. ²⁴Ye tala, kitambu kineni kitelama muna masa ye nlungu wakulu wu zingama ye masa. ye yani, wu kala wu leka. ²⁵Minlongoki bafinama ye bamvumbula, ye ba goga: Mfumu, wu tugulusa, tufuidi! ²⁶Wu batela: mudiambu dinki lunina ye bunkuta, bantu ba lukuikilu lunduelu? buna wu telama, wu nuanisa kitembu ye mbu, ye kudingalala kukala ku ngolu. ²⁷Bantu bobo bakala ye kuyituka bumbidi: nani yoyo, ugeganga, kuntuala mupepi ye mbu bitatumama? ²⁸Muntangu kakuma ku simu dinkaka, muna nsi Ngadaliene, bantu bodi ba mpefi zimbi, batuka kuna maziami, bayisa kuntual'ani. bakala ye ngansi zi ngolu kani muntu kalutidingi kuna ku. ²⁹Ye tala, bakata: nki kina ga kati kibetu ye ngeyi, Muana Nzambi? keti wisidi gogo mudiambu di kutu kuamisa ku ntuala ntangu? ³⁰Gakala mu kitamina ye bawu kibuka kineni ki ngulu kikala mukudia. ³¹Mpefi zimbi zi dodokila Yesu, ba goga: go wu tukudidi, wu tufila muna kibuka kiba ngulu. ³²Wu batela: nda luenda! batuka ye bakota ku bangulu. ye tala, kibuka kiakulu ki ngulu ki ye kigeta muna masa ye bafua bakulu muna masa. ³³Ba baye kubadikingi balemuka, ye bayenda bakulu kuna mbanza mu kuzayisa makulu ma masalama. ye mamakuma ku mpefi zimbi. ³⁴Buna bantu ba mbanza yakulu batuka mu kukutana ye Yesu; ye, muntangu yi bamona bakulu, ba ndodokila kimana kakatuka mu kizunga kibawu.

9

¹Yesu, buka kala gu kimatina mu nlungu, wusabuka mbu, ye wu yenda ku mbanz'ani. ²Ye tala, ba natina muntu mosi gu zelangana nitu gu kala gu lambalala gana mfulu. Yesu bu kamona minu kiau, zayisi ku muntu gu zelangana nitu: kala kibakala, muan'amu, masuma maku ma lolekele. ³Mu mana, ndambu yi misoniki ba gogasenani bau ye bau: yo muntu ta finga Nzambi. ⁴Ye Yesu, bu kazaya ma mbansa mau, zayisi: mudiambi nki lunima ye mabansa ma mbi muna ntiamamienu? ⁵Kadi, nki diau dina dilutidi dilemvuka, muku zayisi: masumu maku malolekele, go muku zayisi: telema, ye diata? ⁶n'kiolo, mipasi nde lu zaya nde Muana muntu guna ye lulendu ga ntoto luku loluka masumu: telema, zayisi ku muntu gu zelangana nitu, baka mfulu'aku, ye nda kuna nzo'aku. ⁷Ye wutelama, ye wuyenda ku nzo'ani. ⁸Muntangu kibuka ki bantu kimona buna, ba bakama mu bunkuta, ye bakembidila Nzambi, yu wugana ku bantu lulendu lu mpila yina. ⁹Kuna wuyenda kunda, Yesu mueni muntu wufonga ga kifulu ki mi n'gakusi, ye babokedelengi Matayi. wu ntela: undanda. muntu yuna wutelama, ye wunlanda. ¹⁰Bonsu buna Yesu wukala ga mesamu nzo, tala, min'gakusi mimbidi ye bantu luzingu lumbi bayisa ga mesa ye yani ye minlongoki miani. ¹¹Bamfalisi bamona buna, ye bata ku minlongoki: mudiambu dinki nlongi'enu kata dia ye min'gakusi ye bankua luzingu lumbi? ¹²Bukina nde Yesu gu wa, gogedi: ka baka bene ye mavimpi ma mboti ku bena ye m'funu nganga buka, kansa ba Mbefu. ¹³Nda luenda, ye lulonga bue disongila: Yi monanga kiesi mu nkenda ye kansa ka mu bi menga ko. Kadi kiyisi bokila ba masonga ko, kansa ba n'sumuki. ¹⁴Buna ba N'longoki ba Yoani ba yenda ga bele Yesu, ye ba goga: mu diambudi nki betu ye ba falisayi tu minanga n'soki, kansa ba n'longoki bauku ka bi minanga n'soki kue? ¹⁵Yesu u ba vutuledi: ba nduku ba ya yakala ki kuela ba lendi ki kuamisa mu ntangu yakala di kuela kena ye baue? Bilu si bisa bina yakala di kuela si di bakatukala, ye buna si ba mina n'soki. ¹⁶Ga nkat u muntu lendi tula kitamba ki n'ledi gu mpa mu ki mvuta gu nkulu; kadi si ki nata ndamba mvutu, ye mpakusulu si kala yi mbi. ¹⁷Ka ba tula n'kutu ko ma lafu ma mpa mu n'kalu zi n'kulu; mu mpila nk'aka, zi n'kalu zi budikidi, malafu ma ntiamukina, ye n'kalu zi muangeni; kansa ba tulanga malafa mpa muna n'kalu zi mpa, ye malafu ye n'kalu bi n'lundameni. ¹⁸Bu kakesi ku ba zayisanga mio gogu, tala mfumu mosi u yisa, u fukama ku nn'tuan'ani ye u goga: muan'anu gu n'kentu fuiti fi ntangu fi nduelo fi lutidi, kansa nza wisa, gu ntensika moko, ye ka zinga. ¹⁹Yesu u telama, ye u n'landa kumosi ye ba n'longoki bani. ²⁰Ye tala, muana nkentu mosi gu kala ye kuluta ku menga tuka mvu kumi ye miodi u filama ku niama, ye u nsimba nsoki mvuatu'ani. ²¹Kadi u kesi gogila yani mosi nde: go si yi lenda kaka muku nsimba mvuatu 'ani si yi beluka. ²²Yesu u baluka, ye gogedi, muku m'mona: kala kikesa, muan'amu gu nkentu, minu kiaku ki ku beluesi. Ye yo muana n'kentu gu beluka muna ntangu ya yina. ²³Muntangu Yesu ka kuma kuna nzo mfumu, ye ka mona mi n'siki mi ma tutu ye kibuka ki kesi sanga ma zu, ²⁴gu ba zayisa: lukatuka; kadi muana n'kentu kena u fua ko, kansa ta n'leka. Ye bakedi ku seyanga. ²⁵Luntangu kibuka ki vutaka, gu kota, gu baka koko ku muana n'kentu, ye muana n'kentu gu telama. ²⁶Mazu ma muangana muna n'lambu wakulu. ²⁷Mu nkatuka gana, Yesu ba n'landa ku ba mpofi bodi, ba kedi kayanga: gu tu fuila nkenda, Muana Davidi! ²⁸Muntangu ka kuma kuna nzo, ba mpofi ba finama ku yani, ye Yesu gu ba zayisi: lu kuikidi nde ndendi ganga mana? inga, Mfumu, ba vutuledi. ²⁹Buna gu ba simba meso, muku zayisa: manu gangimina bonso buna lukuikilu luenu. ³⁰Ye meso mau ma zibuka. Yesu gu ba gana lo lutumu lu ngolu: lukeba nde ka muntu ka zaya mau. ³¹Kansi muntangu ba tuka, ba muangasa nsangu sani mu nsi yakulu. ³²Bu ba kedi kuendanga, tala ba natina Yesu muntu gu kala ye mpefi yi mbi ka kedi goganga ko. ³³Mpefi mbi bu yi tuka, muntu yu ka kedi goganga ko gogedi. Ye kibuka ki yituka ki goga: mambu ma mpila yo ka ma sa monikaku ku Isayeli. ³⁴Kansi m'bafulisi ba gogedi: yi mu mfumu yi ma tebo kata kudila ma tebo. ³⁵Yesu gu kedi n'zietanga mu zi mbanza zakulu ye mu ma gata, muku n'longa mu nzo zi bi sambu, muku n'longa nsangu zi mboti zi Kimfumu, ye ku belusa kimbefu kiakulu ye kifu kiakula ki nitu. ³⁶Buka mona kibuka, gu mona nkenda mu kiau, mudiambu ki kala ki yoya ye ki konda ki kikesa, bonso ma memi ka mena ye mvungi ko. ³⁷Buna zayisi ku ba n'longoki bani: ya dinina di neni, kansa bisadi bina bi nduelu. ³⁸Lu sambula buna N'longi gu ya ka fidisa bisadi mu ya diani.

10

¹Yesu wubokila minlongoki miyani miakulu mi kumi ye zodi ye wubagana lulendu mu mpevi zimbi mpasi nde bakula zawu ye mpi babuka makanda makulu ma bimbefu ye babatembilanga.²Bungangi, nkumbu zintumua zi kumi ye zodi yizi. ga ntezi ntezi, Simoni(yu wubabokedingi diaka Petelo), ye Andele mpangi yani; Yakobi, muana zebedayi, ye Yowani wuna mpangi yani; ³Filipo, ye Belatelami; Toma, ye Matayi, mvakusi mpaku; yakobi, muana Alufua ye Tadeya; ⁴Simoni Zeloti, ye Yuda muisi Sikadioti, yu wuyekula Yesu.⁵Bawu bakumi ye zodi, Yesu wubatuma; wubagana lukanukunu, kaluendi konsu nkonsu ku kuzinganga bapakanu ye kalukoti ku mu yonsu mbanza yimosi yi bisi Samaliya. ⁶Kansi nkutu, luenda ku mamemi mavila ma nzo Isayeli. ye munzila, ⁷Lulonga ye luta, kimfumu kimazulu kifinameni.⁸Lubuka babeta bela, lufutumuna mafua, luniakisa bankua buasi, ye lukula mpevi zimbi. mumpamba lutambuluedi, lugana diaka mu mpamba. ⁹Kalunati kani wola, kani mbongu, kani vanza mu posi zibenu, kalutati ku kani nkutu mu nkangulu benu, kani nde biyunga biodi, kani nsampatu, kani nkawu. ¹⁰Kadi kisadi kifueni mfutu yani mu kisalu kiyani.¹¹Kani buna konsu mbanza ata gata disilukota, lusosa nani wuna wukubama mu kulutambula, ye lukala ku muntu yuna ti ye ntangu silukatuka kina kifulu. ¹²Muntangu silukota mu nzo yimosi, lubagana mboti. ¹³Go nzo yilutambuedi, bika ngemba benu yikunda ku bawu; kansi go nzo kayina ye kindesi ku, bika ngemba benu yivutuka ku benu.¹⁴Kubana sibakatikisa mu kulutambula ye wa ngogu zibenu, busilukatuka yo nzo ata yo mbanza, lukukunta mfufuta zitambi zibenu. mukedika, ¹⁵Yiluteledi buawu, mulumbu kimfundusu, ntotu wu Sodoma ye ngomoli si zitambula mfundusu yi nduelu yi mbangasi nkutu ka yo mbanza ku yina. ¹⁶Lutala, yilufidisi bonsu mamemi gakati ki zimbulu, lu lungalala bonsu zinioka ye balemvuka bonsu mayembi. ¹⁷Lukikenga ku nza, kadi sibaluyekula ku bamayala ye mu nzo zawu zitukutakanu sibaluzuba nzuani. ¹⁸Ye sibalunata gantuala bamayala ye mintinu mukuma kimunu, siluta, kadi ma simaluta kubawu ye bapakanu. ¹⁹Muntangu sibaluyekula, kalupamuki ku mubueyi ata mudio siluta, kadi masiluta simatuka si maluganukina muntangu yina. ²⁰Kadi kabenu ku si lukizengila diluta. mulukatukusu, si luta ma Mpevi yi se dibenu sikalutela mukuta. ²¹Sibalunata ga ntuala bamfumu kadi lukuikilanga mu munu. mumbandu, bankaka ntezi sibasa buawu(baluyekula) ku mpangi zibawu kibeni ye batata si baganga bo ku bana bawu. bana si bakolamanabibuti bibawu ye si banata mfulu zibawu. ²²Bambidi sibalumenga kadi lukuikilanga mu munu. kansi yonsu wukuikilanga ye nlemfuka, mu munu ti ntangu lufua si kavulusua ku Nzambi. ²³Ntangu bantu ba nza yimosi sibalumuesa mpasi, luenda mu mbanza yinkaka. lunotika ma: muana muntu sikavutuka kedika kibeni ga ntotu tekila kalumanisi ntezi ku kuenda mbanza muna mbanza ye gogila munu landila Isayeli diakulu. ²⁴Nlongoki kalutidi mfumu yani ku, kani kisadi kilutula mfumu yani. ²⁵Kalukadi ye kivuvu ku nde bantu bazitisanga bumboti nlongoki lutula mfumu. mumpila yo kuani, kadi ngina mfumu benu, bantu sibalulemfukila bonsu bandewula. ibuna kibeni butondama nde nlongoki kalemfukila bonsu mfumu yani. go babokilanga mfumu nzo nkua mpevi zimbi, buanyi kabalendi bo sa ku mu bantu ba nzo yani?²⁶Yidina, kalubangi ku bo bantu. makulu masuemi ku bantu, Nzambi zoledi nde lusengumuna mawu. kazoledi ku nde lulunda mawu ata lusueka mawu mu nsueki. ²⁷Gafulu lukala bonga, makulu ma yiluteledi mutombi, lutela mawu mukia kukati ki muini, ye makulu mabalutela mu makutu, luboka mawu mu ndinga ngolu ga mbata nzo.²⁸Kalubangi ku, bawu bagondanga nitu kansi kalendi gonda muela ku. ngankutu, banga yufueti gonda muela ye nitu ku bilungi. ²⁹Luyindula ku zintieti, bena ye mfumu mosi wunduelu bonsu bubalekuntekila mu nsimbu yimosi. kansi muntangu yina nkutu yumosi gakati kibawu buidi ga ntotu fuidi, se dibenu dikimazulu zeyi buawu kadi zeyi mambu makulu. ³⁰Yidina, zeyi makulu mabenu diaka. kani nsuki zintu zibenu zina zitanguka. ³¹Luna mfunu kibeni kuluta ntieti zo. kalubangi kuenu ku fisidi. ³²Yidina, konsu muntu yu siwuntela kimbangi ga mesu mabantu; munu diaka siyintela kimbangi ga mesu ma Se dimunu yu wuna mu mazulu. ³³Kansi yu siwunkatikisa ga mesu ma bantu, si yinkatikisa bumosi ga mesu ma se dimunu dina mu mazulu. ³⁴Kalubangi ku nde yiyisidi ga ntotu munata ngemba kansi mbedi lunianga. ³⁵Bankaka banteti bawu bakundandanga sibafua, kadi bokabakundanga si babakatisa bo bakuikilanga mu munu. bana si bakatikisa mase mabawu ye mase sibakatikisa bana bawu, ngudi sikakatikisa muana yani wunkentu. ye muana nkentu sikakatikisa ngudi yani, nzintu wumuana nkentu sikakatikisa nzintu yani wungudi nkentu. ³⁶Mbeni wu muntu sikakala kibuti kilubutu luyani. ³⁷yuna siwuzola se diyani ata ngudi yani kulutula munu kena ye kindesi ku kumunu. ³⁸Yuna sikabaka ku kulunsi diyani ye kundanda, kena ye kindesi ku kumunu. ³⁹yonsu siwusengumuna luzingu luyani sikavidisa luawu, kansi yuna siwuidisa luzingu luyani mu munu, sikasengumuna luawu. ⁴⁰Yuna wulutambuedi, wuntambuedi, tambuedi yu wumfidisa. ⁴¹Yuna tambuedi mbikudi wumosi kanibukena mbikudi, si katambula nsendu wu kimbikudi; yuna si wutambula wulunungu wumosi kanibukena wulunungu sikatambula nsendu wulunungu. ⁴²Yuna siwugana fima fikondolu mfunu kimosi diaka bonsu kopu dimasa mena nzizia mu nua, ku muana wunsua, kanibukena nlongoki wumunu, mukedika, yiluteledi, kalendi vidisa nsendu yani ku.

11

¹Muntangu Yesu kamanisa gana nkanikinu ku bawu kumi ye zodi diminlongoki, wuyenda mu kulonga mambu ma Nzambi ku zimbanza. ²Yowani mbotiki mu boloku diyani, wuwa bubagogilamavanga ma Klisto, wufidisa kite nkenda wumosi mu minlongoki miyani, ³Banyufula:wuna yu wufueti kuisa, ata tufueti kingila wunkaka? Wubavutudila ye wubatela: luenda ye lunata nsamu ku Yowani mbotiki maluta mona ye wa. ⁵Zimpofu zitamona, batembila beta diata, bankua buazi basukukidi, bifue makutu bawidi diaka, bafua bafulukidi ye nkangu wuna ye mfunu bawidi nsamu wumboti. ⁶Ye mayangi ku yuna sikikala ku kiguga kikubula. ⁷Bonsu bantu bo bakatukidingi kio kifulu, Yesu wuyantika muta ku kabu mukuma ki Yowani, nki luye tala kungsi nkatu kiadi kimosi kinikueningi mupepi? ⁸Kansi nki luyendila mukutale? muntu mosi wuvuata nledi mintalu? lutala, ba bavuatanga nledi mintalu bazinganga mu nzo zi mintinu. kansi

nki luyendila benu mukutale?⁹Yidina luetala? mbikudi wumosi? inga yiluteledi buawu, ye wuna lutila mbikudi mosi. ¹⁰Yi yuna yubasonikina, tala, ntumini nte nkenda wu munu kuntuala fu kiaku, si kakutomisina nzila ga ntu ngeyi. ¹¹Yilutela buawu, mukedika, mu bawu mubenu bana babutuka ku nkentu mosi, ga nkatu nkutu wumosi wuna wuneni lutila Yowani Mbotiki. kansi muntu yu wuna ye mfunu wunduelu mu kimfumu ki mazulu wuna wuneni lutila yani. ¹²Tuka mukilumbu ki Yowani Mbotiki ti ye bungangi, kimfumu kimazulu kikuatukanga mu ngolu, ye bantu bangolu babakilanga kiawu. ¹³Kadi mimbikudi miakulu ye nsiku ba bikudila ti ye ku Yowani. ¹⁴Ye go luzoledi luntambudila buna, yani yi Eliya, yuna wuyisa diaka. ¹⁵Bika yu wuna ye makutu mu kuwa, kawa. ¹⁷Ku na ni ku lendi fuanikisa yo mbandu? yi fuaneni ku bana ba funga gana bi fulu bi ma zandu, ye ba ta samuna ku bana ba nkaka. ¹⁶ba ta zayisa: tu lu sikila ^ma tutu, ye kalu kina ko, tu lu yimbidila mi nkunga mi kiadi, ye ka lu muna nkenda ku. ¹⁸Yowani wuyisa, kadianga ku mampa ye kanuanga malafu ku, ye luta, wuna ye mpefi zimbi. ¹⁹Muana muntu wisidi, wudianga ye wunuanga ye luta: lutala, nkua biki ye nkodi malafu, nkundi mosi wu mvakusi mpaku ye bankua masumu! kansi mavanga mani mamonika kedika mu nduka. ²⁰Buna Yesu wuyantika semba ku mbanza zawu, kagangila mavanga ma bimangu, kadi kabavilula ntima miawu ku. ²¹Kiadi ku ngeyi, Kolosani, kiadi ku ngeyi Betisayida! go mavanga mo mamakumbu magangama mu Tilo ye Sidoni bonsu buna magangama ku benu, nga ntama ntama kuawu babiluka mu vuata ngotu ye bombi. ²²Kansi mu kilumbu kimfundusu, mbanza Tilo ye Sidoni si batambula nlemvu ka benu ku. ²³Ngeyi, Kapernawumi, wuta banza nde bankaka si bakusika mu nitika ki siwumatina ku zulu? nkatu, si wukulumuka ti ye muna bulu dibilungi; kadi go mu Sodoma mugangamana makumbu mo, nga wuviluka ye zinganga ti ye bungangi. kansi yiluteledi buawu, si gakala konda mpasi ga ntotu wu Sodoma mu kilumbu ki mfundusu ku ngeyi. kansi kaluyambuedi ku nsumukunu. ²⁴Nzambi si kalola bankua lulendu bawu bazinganga ku Sodoma, kansi ngeyi, si wukala diaka lutila nkua ngolu mu lolua mu kilumbu ki nsuka. ²⁵Muntangu yina, Yesu wubaka n'gogu ye wuta: yikusondedi Tata, Mfumu wu mazulu ye ntotu, kadi wusuekedi mambu mo ku bankua nduka ye ku bamfumu, ye wu sengomueni mo ku mazoba, bonsu mpi ku bana bansua. ²⁶Inga, Tata, mana makala luzolu luaku lumboti. ²⁷Bio bima biakulu yitambula biawu ku Se dimunu. ka muntu zeyi Klisto go ka se ku ye ka muntu ku zeyi Se go ka muana ku, ye ku yonsu Klisto zoledi sengumuna mawu. ²⁸Luisa ku munu, benu bakulu lufuatikidi ku nzi bizitu, ye si yilugana mvunda. ²⁹Lubaka lugambu ga benu ye longoluka ku munu, kadi ngina wunlemvu ye wulembama mu ntima ye si lusengumuna mvunda mu miela mibenu. ³⁰Kadi zitu kimunu kina nayaki yaki ye zitu kimunu kikonda zitu.

12 ¹Mukilumbu kina kisabala, Yesu wuyeluti mu masodi ma ble. minlongoki mingeyi bakala ye nzala, bagela nsesa mi masungu ye badia miawu. ²Kansi Bafalisi bamona buna, bata ku Yesu: tala, minlongoki mingeyi beta ganga mawu nsiku wubetu kaganini ku nsua musala mu kilumbu kisabala. ³Kansi Yesu wubavutudila ⁴Bueyi bakotila mu nzo Nzambi ye badia mampa ma kinlongu; bo kabukala nsua ku kuyani mu dia bawu ye yani. ku Nzambi gangu dina kadikala dimbi ku. ⁵Diaka lutoma tanga ziku ziku ma masonika Mose bukata nde lumbu kisabala, banganga ziNzambi bena musalu bafunsunanga sabala ye konda kala mukuma. ⁶Kansi yiluteledi ku benu ye ngina mfunu kibeni kani tempelo. buna mangita lulonga mena mfunu kibeni kubenu kani nde mobankaka benu bata mudiambu di sabala. ⁷Go lu zeyi mana ma ta songidila: I monanga kiesi mu nkenda, ye ka mu kimenga ko, nga si ka lu zingila ba ba konda nkanu ko. ⁸Kadi Muana Muntu wuna Mfumu gu sabata. ⁹Bu ka katuka kna, Yesu gu kota muna nzo bi sambu. ¹⁰Ye tala, gana ga monika muntu mosi u kala ye koku ku yuma. ba lomba ku Yesu: keti dina luve muku belusa mu bi lumbu ki sabata? bukala mpasi nde ba lenda ku funda. ¹¹Gu ba vutudila: Nani ga kati ki benu, go guna kaka ye memi di mosi ye di buedi mu dibulu kilumbu ki sabata, si ka'n mbaka ku muku mbenda? ¹²Bue muntu ka lutidi bu mbindi ku di memi! dina buna luve lu ku ganag mboti mu bi lumbu ki sabata ¹³Bunu zayisa ku muntu : lambala koku kuaku. gu lambula kuau. ye ku kuma ku mboti bonso kuna ku nkaka. ¹⁴Ba fadisi ba tuka, ye ba n'yufusana mu zi nziila zi ba feti ku gondila. ¹⁵Yesu wumona nasiu nde Bafalisi bazola ku gonda. wubonga ye yani minlongoki miyani ye wukatuka ga fulu kina. kabu dineni dibantu ye bantu ba mbefu banlanda ye wubabuka bakulu. ¹⁶Muntangu yina, wubagana lutumu mu konda goga buawu ku bankaka. ¹⁷Mumavanga malembami mumpila yina, wulungisingi n'gogu mi mbikudi Yesaya mukuta: ¹⁸Tala kisadi ki'amu kiyi sola, mpangi'amu gu zolakana mu yani moyo'amu gu mona kiesi. Si yi tiula Mpefi'amu mu yani, Ye sika samuna lunungu ku ma kanda. ¹⁹Kasikawumana ku, kani kaya mu ndinga yizanguka, ye nkatu yu si wuwa ndinga yani mu bala bala. ²⁰Sikakala wuzolakana ku bantu balebakana, go muntu wuna ga notika ki lufua, kasikagonda ku. si kafundisa bantu ye lunungu ye si kabatela kimbangi bakonda kuma. ²¹Buna, bakabena Bayudayo ku sibasa kivuvu ki nakekete muyani. ²²Buna ba natina muntu gu kala ye Mpefi zi mbi gu fwa meso ye ka kedi goganga ko, ye gunbelusa mu mpila yina yi nda muntu ka kedi goganga ko gu goga ye gu mona. ²³Kibuka kiakula ki yituka ki goga: keti yuna ka Muana Davidi ku? ²⁴Bafalisi, bu ba wa mana, ba goga: yo muntu gu kulanga kaka ma tebo mu belezebuli, ^mfumu ma tebu. ²⁵Bukina nde Yesu gu bakisa mabanza mau, gu ba tela: Kimfuma kiakula ki kabueni mu kiau kibeni kina ki muangana, ye konso mbanza go nzo yi kabena mu yau kibeni ka yi lendi sikila ko. ²⁶Mumpila yimosi, go satana wukisidi mukula mpevi ziyani zimbi, sikakala mu nuanisa mu lukatikusu lubabamosi. ²⁷Bulutidi diaka, go dina dikedika nde satana wukungananga ngolu mukula mpefi zi nkuyu, buna, minlongoki mibenu munani bakudilanga zawu? mululendu lu satana? nkatu, ibuna, sibalusonga nde ndungunu zibenu ka zina zi simpama ku. ²⁸Kansi, go mi Mpefi zi Nzambi I ka kudila ma tebu, Kimfumu ki Nzambi kina buna kiyisa ku kuna benu. ²⁹go, bue muntu ka lendi kotila muna nzo yi muntu ngolo ye yibidi mvuilu yani, konda nteti-nteti ku kanga yo muntu ngolo? Buna kaka si ka yiba nzo'ani. ³⁰yu keni na ye munu ko wuna kitandu ku munu, ye yu ka vukeniku ye munu kabueni. ³¹Diaka Yesu wubatela diaka ngana yinkaka ye yuta: kintinu kimazulu kifuaneni ku nkeni yimosi yi ndungu yina muntu mosi kabaka ye wukuna mu masodi mayani. ³²Nkeni yo yina

yinduelu benu mu nkeni zakulu. kansi muntangu yikola, yikuma nti wumosi wuneni di masodi mayani, mu notika nde zinuni zakulu ziyisi tunga mazala mawu mu nti wuna.³³Go lutedi nde nti wu na gu mboti ye nde bundu di'ani dina di mboti, go lutedi nde nti wuna gu mbi ye nde bundu di'ani dina di mbi; kadi bazayanga nti muna di bundu.³⁴Kanda di bi n'gansi, bue lu lendi tela mambu ma mboti, lu ba mbi bonso bu luna? kadi yi mu m'fuluka ntima nde nwa gu goganga.³⁵Muntu mboti gu bakanga mambu ma mboti kimfuama kiani ki mboti, ye muntu mbi gu bakanga mambu ma mbi mu kimfuama kiani ki mbi.³⁶I ta kulu tela dio: mu kilumbu kimfundusulu, bantu si bakisa mu gogu miakulu mi konda mfunu mina ba samuna.³⁷Kadi gogo mi'aku si gu nungisa, ye mu gogo mi'aku si ba ku zingila nkanu.³⁸³⁹⁴⁰Sodi dibetu ditasonga nza. mbongu zimboti zitasonga bantu bo mubawu ketayala, bana bakintinu. mbongu yimbi yitasonga bana bo baganga mana diabulu kabatelanga mu sala. Mbeni wukuna mbutu yimbi yitasonga diabulu. muntangu yina nkatudi mbongu sibakatula mbongu yitasonga mbanunu yinza. min'gati mimbongu mita songa zimbase. Buna bonso matiti mambi makulu ye⁴¹Bantu ba Ninivi si ba telema, mu kilumbu ki nsambusulu, ku mosi ye yo mbandu ye si ba zengila yau yau nkanu, mudiambu ba viluka mu malongi ma Yoana; ye tala ga gena kulutila Yoana.⁴²Nkentu Ntinu gu muini si katela, mu ki lumbe ki nsambusulu, ko mosi ye yo mbandu ye si ka zengila yau nkanu, mudiambu yi tukidi ku zi nsuka ntotu mu ku wa nduanga zi Salomoni, ye tala ga gena kulutila Salomoni⁴³Muntangu Mpefi yi mbi yi tuka mu muntu, yedi mu bi fulu bi makanga, muku sosa lu vundu, ye ka mueni lo ko.⁴⁴Buna gogedi: si yi vutuka muna nzo'amu kuna yi tuka; ye, muntangu yi kumini, mueni yau yi konda kima, ba kombula ye ntoku.⁴⁵We futuka, ye bakidi ye yani Mpefi nsambuadi zi nkaka zi lutila ngansi ku yani; ba kotedi muna nzo, ba vondedi, ye nsuka yi nzingulu yi yo muntu yina kibeni yi mbi kulutila nzingulu yi ntefi. si bu kala bu mosi ku yo mbandu yi mbi.⁴⁶Bonso Yesu gu kedi goga diaka ku kibuka, tala, ngudi'ani ye ba mpangi bani yakala, ba kala ku nzila, ba'n soselengi muku ye yani.⁴⁷Muntu mosi gu teledi: tala, ngudi'aku ye ba mpangi b'aku bena ku nzila, ye bata soso mukusa nde baku gogisa.⁴⁸Kansi Yesu vutuedi ku yu gu kedi ku ntela: nana wuna ngudi'amu, ye ba nani bena ba mpangi banu?⁴⁹Buna, gu lambula koku ku ba n'longoki bani, gogedi: tala ngudi'amu ye ba mpangi b'amu.⁵⁰Kadi konso muntu ta ganga luzolo lu Tat'amu yu wuna muna mazulu, yuna wuna mpangi'amu gu yakala ye gu nkentu, ye ngudi'amu.

13

¹Ki lumbe kina, Yesu gu ntuka munzo, ye gu mvuanda mu kumu di zanga. ²Kibuka kinene ki kala ki kutakana ga mbela yani, gu mata mu n'longu mosi, ye gu mvuanda. Kibuka kiakulu ki telema mu kumu.³Gu ba gogila mu bi ngana mu mambu ma mbidi, ye gogedi: kuni mosi gu tuka muku kuna. ⁴Buka kedi kunanga, ndambu yi nkuna yi mbua mu nzila-nzila: bai nuni ba yisa, ye ba dia zau. ⁵Ndamba yi nkaka yi bua mu bi fulu bi matadi, ku ka kukala ntotu wu mbidi ko: wa ntuka muna ntangu ya yina, mudiambu ntotu kawu yenda munsu ku; ⁶kansi, muntangu ntangu yi tuka, yi ya ye yi yuma, konda ku miansi⁷Ndambu nkaka yi bua ga kati ki nsendi: nsenndi zi tuka, ye zi fietikisa yau. ⁸Ndambu yi nkaka yi bua gana ntotu gu mboti: yi gana bundu, yina nkeni nkama, yi nkaka makuma sambanu, yi nkaka mkuma tatu. ⁹Yambula yu wuna ye makuta maku wa ka wa.¹⁰Ba n'longoki ba finama, ye ba'n ntela: mudiambudi nki gu ku ba gogilanga mu bi ngana? ¹¹Yesu u ba vutuledi: mudiambu nde benu balu gana muku zaya mansuekama ma kimfumu ki ma zulu, ye nde mana ka maba ganukina ko. ¹²Kadi si ba gana ku yuna mvuidi, ye si ka kala gu teba, kansi yuna ka mvuidi ko si ba'n nkatula kani ki ka mvuidi.¹³I mu diambu dina i ta ku ba gogila mu bi ngana, kadi muku mona ka ba ta mona ku, ye muku wa ka bata wa ku kani muku ku bakisa. ¹⁴Ye ku bau yo mbikululu yi Esayi yi lungeni: si lu wa mu makutu menu, ye si ka lu bakisa ko, si lu tala mu meso meno, ye si kalu mona ko.¹⁵Kadi ntima u go nkanga ka wuna diaka yi mv'isuluku; ba kanga makutu mau, ye ba kanga mesu mau, mu mpila yina ka ba moniku mu meso mau, ka ba weku mu makutu mau, ka ba bakisa ku mu ntima miau, ka ba vilukaku, ye nde ki ba belusa ku¹⁶Kansi kiesi ku meso maya mona, kadi mata wa, ye makutu menu, kadi mata wa! ¹⁷I ta kulu tela dio mu makiedika, ba Bikudi ba mbidi ye ba masonga bakala ye nsatu yi ku mona malu ta mona benu, ye ka bamona moko, ku wa malu ta wa benu, ye ka ba wa moku¹⁸Buna benu, lu wa mbangululu yi kingana ki N'kuni. ¹⁹Muntangu muntu ka widi gogu gu kimfumu ye kabakisi go ku, satana wisidi ye kutuedi mana ma kunama muna ntim'ani: yo muntu yi yani u ntambula n'kuna mu nzila-nzila.²⁰Yu u ntala n'kuna muna bi fulu bi matadi, yi yani ta wa gogu ye tambuedi muna ntangu ya yina ye kiesi; ²¹Kansi kenina ye miansi ko mu yani ki beni, kondedi lutatumona, ye , muntangu ntontolu zisidi go n'kumusu muki kuma ki gogu, bakidi kinsunsa ki ku bua²²Yu u ntambula n'kuna ga kati ki nsendi, yi yani .u wa gogu, kansi nzatu yi nza mu yani ye nzatu yi mvilu zi ta fietikisa gogu gogo, ye ka gu ta gana bundu ko. ²³Yu u ntambula n'kuna gana ntotu gu mboti, yi yani gu wa gogu ye bakisi wau; butidi bundu, ye keni mosi yi gana nkama, yi nkaka makuma sambanu, yi nkaka makuma tatu.²⁴U ba yikila ki ngana ki nkaka, ye gogedi: Kimfumu ki mazulu kina ki fuanana ku muntu mosi gu n'kuna nkuna gu mboti muna ya di'ani. ²⁵Kansi, muntangu bantu bakedi tonsanga, mbeni'ani wisidi, gu kuna nkeni yi mbi gana kati ki blé, ye gu yenda. ²⁶Muntangu m'futa gu mena ye gu gana bundu, nkeni mbi yi monika diaka.²⁷Bisadi bi n'longi gu nzo besedi muku n'tela: Mfumu, ku kuna nkeni yi mboti mu ya di'aku kue? kueyi buna yi tukidi nkeni mbi? ²⁸gu ba vutuluedi: yi mbeni gu gengi buna. Ye bisadi bi zayisa; keti zoledi tuenda tu vusa yau?²⁹Nkatu, zayisi, muku vusa nkeni mbi, ka lu katula ko mu nkumbu mosi blé. ³⁰Lu yambula bi menina ku mosi kina ye ki nkaka na te ye kuna ngionsika, ye mu nsungi yi ngionsokolo, si yi zayisa ba gedi: lu vusa ntefi nkeni yi mbi, lu kanga yau mu mi n'kuta mukusa ba yoka yau, kansi lu nona blé muna sansa.³¹Gu ba yikila kingana ki nkaka, ye gogedi: Kimfumu ki ma zulu kina kimfuanana mu nkeni yi seneve yina muntu ka baka ye ka kuna muna ya di'ani. ³²yina yi nduelu kibeni mu nkeni zakulu; kansi, muntangu yi yala, yina yi neni kibeni kulutila ma titi ye yi kumini nti, mu mpilla yina nde nuni zi zulu zi sidi muku zingila muna mbata zani.³³Gu ba zayisi kio kingana ki

nkaka: Kimfumu ki ma zulu kina ki mfuaneni mu kisi gu funisanga mampa wuna muana nkentu ka baka ye ka tula mu bi teselo bi tatu bi fadina, na te ye kuna potu-potu diakulu di funini.³⁴Yesu zayisi ku kibuka mo mambu makulu mi bingana, ye ka gogila kio diaku ku konda kingana,³⁵mpasi nde ma lungana mana masamunua ku Bikudi: si yi zibula nu'amu mu bi ngana, si yi samuna mambu masuama tuka nsemono yi nza.³⁶Buna gu vutula kibuka, ye gu kota muna nzo. N'longo mi'ani ba finama ku yani, ye ba zayisi: gu tu bangudila kingana ki nkeni mbi mu sodi.³⁷vutuedi: yu nkunini nkeni mboti, i muana Muntu;³⁸ya, i nza; nkeni mboti, bena bana ba kimfumu; nkeni yi mbi, bena bana ba nkadi mpemba;³⁹mbebi yu gu kuna, i satana; ngionsokolo, i sukula nza; ba yonsiki, i ba mbasi⁴⁰Nkolo, bonso ba ta vusa nkeni yi mbi ye bu batedi ku tiya, si bu kala ku mosi mu nsukula yi nza.⁴¹Muana Muntu si ka fidisa mbasi zani, ba si ba vusa mu Kimfumu kiani kakumusu zakulu ye bo ba ganga masumu.⁴²Ye si ba ba geta mu bulu di tiya tu lemanga, kuna si ku kala bi dilu ye nkuetososi zi meno.⁴³Buna ba lunungu si sema bonso ntangu muna Kimfumu ki tat'au.Yambula yu wuna ye makutu maku wa ka wa.⁴⁴Kimfumu ki ma zulu kina diaka ki mfuanana mu kimvuama kisuuama muna ya. Muntu yu mueni kiau suekedi kio; ye muna kiesi kiani, we teka biankulu bika vuidi, ye sumbidi dio ya.⁴⁵Kimfumu ki mazulu ki mfuaneni diaka ku n'kiti yu ta sosa n'sanga mi ntalu mi mboti.⁴⁶gu mona n'sangu u ntalu ngolo; ye gu yenda muku teka biakulu bika mvua, ye gu somba wau.⁴⁷Kimfumu ki mazulu kina diaka ki mfuanana ye nkondi ba geta muna m'bu ye kutidi bisi zi masa zi mpila zakulu.⁴⁸Muntangu di fuluka,mi mpakudi mi mbisi ba goledi diau; ye, kunima bu ba fonga muna kuma, ba tudidi muna bi ntunga ki kina ki mboti, ye ba getidi ki kina ki mbi.⁴⁹Si bu kala ku mosimuna nsuka nza. Ba mbasi si besi gambasa ba mbi ye ba lu lungu,⁵⁰ye si ba ba geta muna di bulu di tiya tu lemanga, kuna si ku kala bi dilu ye n'kuetososi mi meno.⁵¹Lu bakisi mambu mo makulu? inga, ba'n vutudila.⁵²ye gu ba tela: i mudiambudina, konso n'sonoki gu nlongaka mu mo matadi Kimfumu ki mazulu wuna gu mfuanana ku n'longi gu nzo yu gu bakanga kimvuama kiani ki bima bi mpa ye bi mbima bi n'kulu.⁵³Muntangu Yesu ka manisa bingana, Gu katuka ku la.⁵⁴Bu ka yenda muna kin'zuinga kiala, gu n'longedingi muna nzo yi bi sambu, mu mpila yina nde ba ba m'widingi ba yituka ye ba goga: kue zi tukididi zo nduenga ye bio bi mangue?⁵⁵keti ka yani ko Muana Salampanti? keti ka Maliya ku wuna ndudi'ani? Yakobi, Yosefu, Simoni ye Yunda, ka bana ba mpangi beni kue? ⁵⁶ye ba mpangi bani ba ba kentu bakulu ka bena gakati ki betu kue? kue ka bakidi buna mambu mo makulu?⁵⁷Ye gu kala ku bau n'tesisi sakuba. Kansi Yesu u ba zayisi: Mbikudi wuna gu vuezuka kaka muna kin'zuinga ki'ani ye muna nzo'ani.⁵⁸Ye ka ganga bimangu bi mbidiko gana kifulu kina, mudiambudi ntima miao mi kangama.

14

¹Muna ntanguyina, Helodi yu tetalaki, gu wa bata gogila mudiambudi Yesu,²tedi ku bi sadi bi'ani: i Yoani M'botiki! futumukini mu ba fua, ye i mudiambudina bu ta gangimina mu yani bi mangu.³Kadi Helodi, yu u kangisa Yoani, gu n'kanga n'singa ye gu n'tula mu nzo nkodi, mu kikuma ki helodiasi, nkentu gu filipo, mpangi'ani u yakala,⁴mudiambu Yoani gu kedi ku zayisanga: kuna ye luve lu n'ku m'bakaku bonso nkentu.⁵gu zola ka gondisa, kansi gu mueningi bunkuta mudiambu ki mueningi Yoani bonso Mbikudi?⁶N'kolo, bu ba kedi kembisanga n'kinzi gu mbutukulu gu helodi, muana nkentu gu helodiasi gu kina gana kati ki bantu ba kedi dianga, ye gu yangika helodi,⁷mu mpila yina nde gu sila lusilu muku dia n'defi ka n'gana mana si ka n'lomba.⁸Mu ma longi ma ngudi'ani, gogedi: gu ngana gaga, gana longa, ntu gu Yoani M'botiki.⁹Ntini gu kuma kiadi; kansi, mu kikuma ki ndefi zani ye bantu ba kedi dianga, gu tuma ba'n gana yau,¹⁰ye gu fidisa ba zenga ntu Yoani M'botiki muna nzo nkodi.¹¹ba nata ntu'ani gana longa, ye ba gana ku muana nkentu, yu u nata wau ku ngudi'ani.¹²Ba n'longoki ba Yoani bayisi baka nitu'ani, ye ba zinga. Ye baye samuna ku Yesu.¹³Mu zo nsangu, Yesu gu katuka gana mu n'longu, mpasi nde kenda ga ki ngenga gana kifulu ki makanga; ye kibuka buki n'zaya, ki tukidi mu zi mbanza ye ki n'lenda mu malu.¹⁴Muntangu ka tuka mu n'longu, mueni kibuka kineni, ye gu mona nkenda mu kiau, ye gu belula ba befufu.¹⁵Nkokila bu yi yisa, ba n'longoki ba finama ku yani, ye ba goga, kio kifulu kina ki makanga, ye ntangu yi ki sakidi; vutula kibuka, mpasi nde kienda mu ma gata, mu ku sumba ma dia.¹⁶Yesu u ba vutuledi: ka bena m'funu mu kuenda ku, li ba gana benu ba mosi ma dia.¹⁷Kansi ba'n zayisa: tuna kaka gaga ye mampa ma tanu ye mbisi zodi zi masa, ye gogedi:¹⁸lu ntatina zau.¹⁹Gu fondisa kibuka gana m'futa, bakidi mampa ma tanu ye mbisi zodi zi masa, ye, gu zangula meso ku zulu, gu vutula matondo. Buna, gu bukuna ma mampa ye gu gana mau ku ba n'longoki, ba ba kabula mau ku kibuka.²⁰Bakulu ba dia ye ba yukuta, ye ba nata kumi ye zodi di bitunga bi teba ye ntini zina zi sala.²¹Bo ba dia bakala kiteso ki mafunda ma tanu ma bantu, konda ku tanga ba kentu ye bana.²²Landila ku nima, gu tuma mu ngolo ku ba n'longoki ba mata mu n'longu ye ba kilutila ku tuala yani ku simon di nkaka, muntanguyina ka kedi vutulanga kibuka.²³Muntangu ka futula kiau, gu ma'nta gana mongu, muku sambila mu ki ngenga; ye, bukuna nde nkokila yi bua, gu kala gana yani mosi.²⁴N'longu, gu ki kadila gana kati ki M'bu, mayo ma kedi bulanga; kadi mupepi gu sidingi mu mpila nkaka.²⁵Muna makia makuma, Yesu gu yznda kuna bau muku diaka gana M'bu.²⁶Muntangu ba n'longoki ba'n mueni ta dita gana m'bu, ba mona bunkuta, ye ba goga: Yo n'kuyu! ye, muna bu nkuta mbuau, ba kedi kayanga.²⁷Yesu u ba teledi muna ntanguyayina: lu kuikila, i munu, ka lu kadi bunkuta ko!²⁸Petelo Mfumu, u vtudila: go yi nge, tul ma nde ngisa ku kuna ngeyi gantandu masa.

²⁹Ye gogedi: nza wisa! Petelo u tuka muna n'longu, ye u diata gantandu masa, mu kuenda ku kuna Yesu.³⁰Kansi buka mona nde mupepi gu kala gu ngolo, gu mona bunkuta; ye buna bukayantika muku dimuka, gu kaya: Mfumu, Gu ngulusa!³¹una ntanguyayina Yesu gu lambula koku, gu n'simba, ye gu n'tela: muntu minu ki nduelu, mudiambudi nki kondendi lukuikilu?³²Ye ba manta muna n'lungu, ye mupepi gu manisa.³³Bo bakala munu n'longu ba yefukama ku tuala Yesu, ye ba goga: ngeyi guna kibeni muana Nzambi.³⁴Kunima ba sabuka m'bu, ba yenda muna nsi Ngenesaleti.³⁵Bantu ba kifulu

kina, bu bazaya Yesu, Ba vila bantumua mu bi nzuanga biakulu, ye ba 'natina ba mbefu bakulu. ³⁶Ba n'lomba ka bagana n'sua gu ku simba kaka nsongi yi m'vuatu'ani. Ye bo bakulu ba'n n'simba ba beluka.

15

¹Buna bafadisi ye ba nsoniki ba yenda ku Yelusalemi ga mbela Yesu ye ba goga: ²mudiambudi nki ba n'longoki b'aku ba vuezilanga kinkulu ki bambuta? Kadi kaba sukulanga moku ko, muntangu ba dianga ma dia mau. ³gu ba vutuluedi: Ye benu, mudiambudi nki lu vuezilanga ntumunu yi Nzambi mudiambudi ki nkulu kianu⁴Kadi Nzambi gu goga: zitisa tat'aku ye ngudi'aku; ye: yu si gu loka tat'ani go ngudi'ani si ka baka ndola yi lu fua. ⁵Kansi benu, lu gogedi: yu si gu goga ku tat'ani go ngudi'ani ki kani yi ku sadisala kina nkayilu gu Nzambi, konda ku zitisa tat'aku go ngidi'aku. ⁶lu ta katula buna gogu Nzambi mudiambudi ki nkulu kieno⁷Bantu ba disu kungsi lukaya, Yeseya u bikula bu mboti ku benu, muntangu ka goga: ⁸gu nkangu gu ku nzitisanga mu bi koba; kansi ntim'ani guna ku,nda ye munu. ⁹i mu mpamba nde ba nzitisilanga, ba longilanga ma longi mena mi n'siku mi bantu.¹⁰Buka bokila kibuka ku yandi, gu teledi: Lu wa, ye lu bakisa. ¹¹ka ki kikokanga mu nua ku ki sumunanga muntu; kansi ki kitukanga mu nua, yi kina ki sumunanga muntu. ¹²Buna ba n'longoki bani ba finama, ye ba'n ntela: zeyi nde ba fadisi bata masakuba mu mambu ma ba wa? ¹³gu ba vutuluedi: konso nti wuna tat'amu di mazulu ka kunini ku si gu vuzuka. ¹⁴Lu ba yambula: bena bi fuemesu bina bi tuadisanga bi fuemeso; go ki fuemeso ta tuadisi ki fuemeso, si ba bua ba bodi muna muna bulu¹⁵Petelo, u baka gogu, gu nteledi, gu tu bangudila kio kingana. ¹⁶Ye Yesu gogedi: benu mpi, ka lunima diaka ngangu kue? ¹⁷Ka lu ta bakisaku nde kiakulu ki kotanga mu nua ki kuendanga muna ki vuma, buna ki getokedi muna bufunu bi kinsueki?¹⁸Kansi ki kitukanga mu nua ki tukidi mu ntima, ye kina ki sumunanga muntu. ¹⁹Kadi yi muntima mutukanga ngindu zi mbi, mi gondi, ba kua kinsuza, bakua kitiengi, ba kua mbuifi, ba n'te kimbangi kiluvunu, ba kua zi ntiakula.

²⁰Tala bima bi sumunanga muntu; kansi ku dia konda ku sukula moku, dina kadi sumunanga muntu ko²¹Yesu, buka katuka gana, gu yenda ku n'lambu gu Tilo ye Sidoni. ²²Ye tala, muana nkentu gu mosi gu miesi kanana, yu gu tuka muna bi zuinga bina, gu kaya: gu fuila nkenda, Mfumu, Muana David! Muan'amu gu ta toma kuamusua ngolu kibeni ku mpefi yi mbi. ²³ka vutidila gogu mosi ko, ye ba n'longiki b'ani ba finama, ye ba goga ye ku nikisina: gu vutula, kadi ta kaya ku nim'etu.²⁴gu vutula: yi fidusua kaka ku ma memi ma fila ma yi Isalaye. ²⁵Kansi gu ye fukama ku ntual'ani, muku goga: Mfumu, gu nsadisa! ²⁶gu vutudila: kadina di mboti ko di mpa di bana, ye ku gata diau ku bana ba m'bu. ²⁷Inga, Mfumu, gogedi, kansi bana ba m'bu ba dianga bi gesu-gesu bi buanga ku nsi mesa ma ba mfumu zau. ²⁸Buna Yesu go n'teledi: Muana nkentu, minu kiaku ki neni, maku gangimina bonso bu zoledi. Ye, muna ntanguyayina, muan'ani gu nkentu gu beluka. ²⁹Yesu gu katuka muna bu fulu bina, y gu yanda ga mbele m'bu gu Ngalili. buka tombuka gana mongo, gu fonda gana. ³⁰Buna kibuka ki nene kifinama kuna yani, ki kala ye bifue malu, bifue meso, ma baba, bi nsombu, ye ba befu ba mbidi ba nkaka. Ba ba tula ga manu mani, ye gu ba belusa; ³¹mu mplila yina nde kibuka ki yituka muku mona ye kiesa nde ma baba magoga, nde bi nsumbu bi beluka, nde bifue malu bi diata, nde bifue mesu ba mona; ye ba kedi zitisanga Nzambi yu Isayeli³²Yesu, buka bokila ba n'longoki b'ani, gogedi: ngina ye kiadi mudiambudi kio kibuka; kadi tala bilumbu bi tatu bena ga mbela munu, ye ka bena ye kima ki ku dia ku. kizoleledi ku ba vutula ye nsatu ko, mubu nkuta ngolu ka si zi ba kondi ko mu nzila. ³³Ba n'longoki ba'n teledi: bue tu lendi bakila go ki fulu kio ki makanga mampa mafuana muku yukitisa kio kibuka ki neni? ³⁴Yesu u ba yufula; mampa ma kua luna ye mau? Nsambuadi, ba vutuluedi, ye ndambu bi mbisi-mbisi bi masa. ³⁵buna gu fondisa kibuka ga ntotu³⁶gu baka mampa Nsambuadi ye zi mbisi, ye, kunima ku vutula matondo, gu bukuna mo ye gu gana mo ku ba n'longoki b'ani, ba ba kabula mau ku kibuka. ³⁷bakulu ba dia ye ba yukuta, ye ba nata bi tunga Nsambuadi bi teba bi ye ntini zi sala. ³⁸Bo ba dia bakala mafunda maya ma bantu konda ku ba nkentu ye bana. ³⁹kunima, gu vutula kibuka, gu mata mu n'lungu ye gu yenda muna kizuinga ki Magadani

16

¹Ba fadisi ye ba saduki ba zayisi Yesu ye muku ntonta, ba'n n'lomba ka basonga kindimbu ki mosi ki tukididi ku zulu. ²Yesu u ba vutuluedi: lu ta zayisa: kuma si ku kala ku mboti, kadi zulu dina di buaka;³ye musiuka: wunu kuma si ku n'lomba, kadi zulu dina di mbuaki yi lomba. lu zeyi muku nsuasisa mpila nitu yi zulu, ye ka lu lendi suasisa ku bi dimbu bi ntangu. ⁴Mbandu yi mbi ye yi nsuza yi lombedi ki mangu; si ka yi n'ganukina kimangu ki nkaka ko go ka kina ki Yona ko. buna gu ba sisa, ye gu venda.⁵Ba n'longoki, mu nsabukulu kuna simu di nkaka, ba vilakana mu baka ma mpa. ⁶Yesu u ba teledi: luki keba mu bu nketi mudiambudi nkisi gu funisanga mampa gu ba fadisi ye gu ba saduki. ⁷ba n'longoki ba yinduedingi mu bau ye bau, ye ba kedi zayisanga: mudiambu ka tubakidingi mampa ko. ⁸Yesu, buka zaya mana, gogedi: mudiambudi nki luta yinbula mu benu mosi, bantu ba minu ki nduelo, mu mana nde kalu bakidingi mampa ko?⁹luna diaka ba konda ngangu, ye ka lu ta bambuka diaka mu mampa tanu ma mafunda ma tanu ma bantu ye bi tunga kua lu nata, ¹⁰kani mampa nsambuadi ma mafunda ma ya ma batu et bi tuka bi kue lu nate?¹¹Bue ka luta bakusaku nde ka mudiambudi ma mampa ku nde yi lu gogodi? lu ki keba mu nkisi gu funisanga mampa gu ba fadisi ye gu ba saduki. ¹²Buna ba bakisa nde ka mudiambudi nkisi gu fulusaka mampa ko ka zayisa ba ki keba, kans mu malongi ma ba fadisi ye ba saduki. ¹³Yesu, bukakuma mu n'lambu gu Sezale gu filipo, gu yufula ku ba n'longoki b'ani: nki ba tedi nde muna ngina, munu, Muana muntu? ¹⁴ba vutula: ba nkaka ba ta zayisi nde ngeyi wuna Yoani M'botiki; ba nkaka nde Eliya; ba nkaka, Yelemia; go gu mosi mu ba Mbikudi. Ye benu, u ba zayisi, ¹⁵nani luta zayisa nde ngina? ¹⁶Simoni Petelo gu vutula: ngeyi guna Klisto, Muana Nzambi moyo. ¹⁷Yesu, gu baka gogu, gu teldi: gu na muntu kiesi simon, muana Yona: kadi ka bina n'suni ye menga ko biku zayikisi mana, kansi i Tat'amu yu wuna muna mazulu. ¹⁸Ye munu, i ku teledi nde yuna tadi, ye

nde go tadi dio si yi tunga di bundu di'amu, ye nde mielo mi nsi ba fua ka mina dio lutila ngolo ko¹⁹Si yi ku gala zi nsabi zi kimfumu ki mazulu: mana si gu kanga ga ntotu si ma kangama muna mazulu, ye mana si gu kutulu ga ntotu si matuka muna mazulu.²⁰Buna gu tumina ku ba n'longoki ka ba zayisa ku muntu ko nde gu kala Klistu.²¹Ntuka ntama Yesu gu yantika muku sosa ka yayisa ku ba n'longoki bani nde nga ka feti kuenda ku Yelusami, nde si ka mona mpasi zi mbidi ku ba ngudi zi bantu, ku ba ngudi zi nganganga ye mi n'sonika, nde si ba gonda, ye si ka futumuka muki lombu ki tatu.²²Petelo, buka zaya mau, gu yantika muku m'bela, ye gu goga: Nzambi kaku keba, Mfumu! mana si kama kumina ku.²³Kansi Yesu, gu baluka, gu goga ku Petelo: satana gu nkatu kila, guna nte sisi'amu gu sakuba; kadi ngindu zaku ka zina ngindu zi nzambi ko, kansi zi bantu.²⁴Buna Yesu gu goga ku ba n'longokib'ani: go muntu zoledi ka ndanda, ka ki tunina mu yani kibeni, kaki natina kulunsi diani, ye ka ndanda.²⁵Kadi yu sa gu zola ka guluza luzingu lu'ani si ka vidisa lo, kansi yu si gu vidisa luzingu lu'ani mukikuma ki munu si ka tambula lu'au.²⁶Ye nde nki m'funu wuna ku muntu ka baka ndandu yi nza yakulu, go vidisi muen'ani? go nki muntu si ka gana muku yingasa mu muen'ani?²⁷Kadi Muana muntu ka feti kuisa mu nkembo gu Tat'ani, ku mosi ye ba mbasi b'ani; ye buna si ka gana ku konso konso muntu bonso buna bisalu bi'ani.²⁸I ta tela dio mu makedika, ndambu yi ba bena go si ka ba ki fuila ko, nde kaba kondi ku mona ko Muana muntu ta kuisa mu nkembu'ani.

17

¹2Bi lumbu bi sambanu ku nima, Yesu gu baka ye yani Petelo, Yakobi, ye Yoani, mpangi'ani gu yakala, ye gu ba nata ga ki ngenga gana mongu gu zangama. ²gu kala gu soba ga n'tuala bau; kizidi kiani kisema bonso ntangu, ye mvuatu mi'ani mi kituka mi mpembi bonso ntemo.³Ye tala, Mose ye Eliya ba ba ba monikina, ba yambila ye yani. ⁴Petelo, gu baka gogu, gogedi ku Yesu: Mfumu, buna bu mboti nde tukala gaga; go zoledi buau, si yi tunga gaga nzo tatu zi ma kapu, yi mosi mu diambudi Ngeyi, yi mosi mudiambudi Mose, ye yi mosi mudiambudi Elia.⁵Bonso bu kakedi goganga mpi, ntuti di mosi di kia di ba fika. Ye tala ndinga mosi yi goga muna tuti mio gogo: yo wuna ⁶Muan'amu gu toma zolakana, mu yani yi sila nzol'amu yakula: lu n'wa! Muntangu ba wa yo ndinga, ba n'longoki ba bua gana tu se tuau, ye ba bakama bu nkuta bu ngolo. ⁷Kansi yesu, gu finama, gu ba simba, ye gogedi: lu telema, ka lu kadi bu nkuta ko! ⁸ba zanguedi meso, ye ba mueni kaka Yesu yani mosi.⁹Bonso bu ba kedi kulumukanga mu mongo, Yesu u ba gana lu lutumu: ka luzayisa ku muntu ko mu mbuenu yoyo, na te ye kuna Muana Muntu ka kala gu futumuka mu ba fua. ¹⁰Ba n'longoki ba'n dia kio Kiufu: Mudiambudi nki buna ba nsoniki ba zayisanga nde Eliya ka feti kuisa nteti-nteti?¹¹gu vutula: dina di makedika nde Eliya ka feti kuisa, ye ku vutula mambu makulu. ¹²Kansi yi ta kulu tela dio nde Eliya gu yisa, ka ba'n bakisa ko, ye ba'n baka bonso ba zodila. Ku mosi Muana Muntu si ka mona mpasi ku bau. ¹³Ba n'longoki ba bakisa buna nde gu gogelengi mudiambudi Yoani M'botiki.¹⁴Muntangu ba kuma ga mbela ki buka, muntu mosi gu visi ki geta gu muku fukama ga ntuala Yesu, ye gogedi: ¹⁵Mfumu, mfila nkenda ku muan'amu gu yakala, wu buanga ngambu, ye ta mona mpasi zi ngolu; gu buanga ntangu zi mbidi ku tiya, ye bu mbidi mu masa. ¹⁶N'yi nata ku ba n'longoki bau, ye ka lenda muku belula ko¹⁷Kanda di bantu di ntima ngolo ye di nkalulu zi mbi, vutuedi Yesu, na te ye nki ntangu si yi kalanga ye benu? na te ye nki ntangu si yi lu siamina? lu ndatina yani ga. ¹⁸Yesu gu goga kibeni ye kikesa ku mpefi yi mbi, nde tuka mu yani, ye muana gu beluka muna ntangu ya yina.¹⁹Buna ba n'longoki ba finama ku Yesu, ye gu ba zayisa mu ki ngenga: mudiambudi nki ka tu lenda ku muku kula yo mpefi yi mbi? ²⁰yi muki kuma ki ntim'eno gu ngolo, gu ba teledi Yesu. I ta kulu tela dio mu makedika, go luna ya minu bonso nkeni yi seneve, si lu zayisa ku wo mongu: gu ki nata tuka ga ye kuna, ye si ka ki nata, nkatu kima si ki kala mpasi. ²¹Kansi yo mpila yi mpefi yi tukanga kaka mu lusambulu ye mukumina n'soki.²²Bu bakedi lutanga mu Ngalili, Yesu gogedi: Muana Muntu kafeti kala gu yekuka gu moku ma bantu; ²³si ba gonga, ye muki lumbu ki tatu si ka futumuka. Ba kuma kibeni mu kiadi.²⁴Muntangu ba kuma ku kapelawumi, ba ba kedi bakanga zi mpaku za zodi ba goga ku Petelo, ye ba'n zayisa: N'longi'eno keti ka futa ku zi mpaku za zodi? ²⁵Inga, zayisi, Ye muntangu ba kota mu nzo, Yesu u ba kanikini, ye gogedi, nki ta yindula Simoni? Mi ntinu mi ntotu, ku bana ba bakanga zi nzengolo zi luyalu go zi mpaku? zi bana bau, go zi ba nzenza?²⁶gu zayisi: zi nzenza. Ye Yesu gu vutuluedi: Buna bana ka ba ba sidi mu ndonganko. ²⁷Kansi, mukusa nde ka ba ba tesi ku ma sakuba, nda wenda kuna m'bu, geta lugaku, ye benda mbisi masa yi yi nteti si yisi; zibula nu'ani, ye si gu mona mbongo ziki sengu. baka zau, ye gu ba gana zau mudiambudi munu ye mudiambudi ngeyi

18

¹Mutangu yina, ba nlongoki ba finama ku Yesu, ye ba ta: nani wuna mbuta mu kimfumu kimazulu? ²Yesu, ubokila muana nduelu, gu ntula ga kati kibawu, ³Ye gu ta: mukedika iluteledi, go ka luvilukidi ku ye kalukumini ku bonso bo bana ba nduelo, si ka kalukota ku mu kimfumu kimazulu.⁴Mudiambu dina, konsu muntu sa gu kikulula bonso fio fimuana nduelo sa kakala mbuta mu kimfumu kimazulu. ⁵Ye konsu muntu tambuedi mu nkumbu munu muana nduelo bonso yoyo, tambuedi munu mosi. ⁶Kansi, go muntu tesesi sakuba ku yu mosi mu bana kuikidi ku munu, sa bukala bumboti kuyani ba'n kanga mu nsingu'ani tadi dineni, ye ban'geta mu nsi masa ma mbu.⁷Kiadi ku nza mukikuma ki ma sakuba! kadi dina mfunu nde masakuba ma kuma; kansi kiadi ku muntu ku yani masakuba ma kumini! ⁸go koku kuaku go kulu kuaku bi ta tesesi sakuba, zenga biau ye geta bio ku nda ye ngeyi, bulutidi mboti ku ngeyi gu kota mu luzingu kulu ku mosi go koku ku mosi, nde gu mvua malu ma modi go moku ma modi ye gu kala gu getuka muna tiya katu manisanga ko.⁹Ye go disu diaku di ta ku tesisi sakuba, katula diau ye geta diau ku nda ye ngeyi, bulutidi mboti ku ngeyi gu tota mu luzingu, gu kala disu di mosi, nde gu kala meso modi ye wu getuka ku tiya tu bilungi.¹⁰Lu kikeba muku vuezza gu mosi mu bana bo; kadi

yilu zayisi nde ba mbasi b'au muna mazulu bata mona ntangu zakulu luse lu Tat'amu yu wuna muna mazulu. ¹¹Kadi Muana Muntu gu wisi gulusa kikivila. ¹²Nki lu ta yindula mu go n'kenda? go muntu mosi mvuidi nkama ma memi, ye nde di mosi gana kati ki mana di vididi, si ka sisa ko luvua ye vua lu nkaka gana miongu, mu kue sosa dina di vididi? ¹³Ye, go mueni diau, I ta kulu tela dio mu makedika, di ta ku n'gana kiesi ki kingi kulutila luvua ye vua luna ka lu vididi ko? ¹⁴Mpila mosi, ka yi luzolo lu Tat'eno yu wuna mu mazulu ko nde gu mosi mu bo bana ba nduelo ka vila. ¹⁵Go mpangi'aku neti masumu, nda wenda ye gu n'longila gana kati ki nge ye yani kaka. go u ku wididi, nungini mpangi'aku. ¹⁶Kansi, go kaku wididi ko baka ku mosi ngeyi gu mosi go bantu bodi, mpasi nde mambu makulu ma gangimina muna n'gogu mi Mbangi zodi go mpangi zi tatu. ¹⁷Go tunini muku ba wila, zayisa mau ku di bundu; ye tunini diaka muku wa dibundu, ka kala ku ngeyi bonso mu mpani ye vakusi. ¹⁸I ta kulu tela dio mu makedika, makulu ma si lu kanga ga ntoto si ma kangama ku zulu, ye makuluma si lu kutula ga ntoto si ma kutuka mu zulu. ¹⁹I lu teledi diaka nde, go ba bodi gana kati ki benu ba wiseni ga ntoto muku lomba kionso kima, si ki ba ganukina ku Tat'amu yu wuna mu ma zulu. ²⁰Kadi ku kunaba bodi go ba tatu bena bakutakana mu nkumbu munu, ngina ga kati ki bau. ²¹Buna Petelo gu finama ku yani, ye gogedi: Mfumu, ntangu kua yi feti yambudila ku mpangi'amu, muntangu si ka nata masumu ku munu? keti si bukala na te ye kuna nkumbu nsambuadi? ²²Yesu gu zayisi: ka zayisi ko nde na te ye kuna nsambuadi, kansi na te ye kuna lusambuadi ye nsambuadi. ²³I mu diambu dina, Kimfumu ki mazulu kina kifuanana ku ntinu mosi gu zola ka kavutula ndandu ku bisadi bi'ani. ²⁴Muntangu ka yantika muku tanga, ba'n natina gu mosi yu kani gu vua funda di mosi di ma talanta. ²⁵Bu kina nde ka kala ye bi ka feti futa ko, Mfumu'ani gu tuma ka teka, yani, nkentu'ani, bana b'ani, ye biakulu bi ka vua, ye nde m'fuka zi manisa. ²⁶Kisadi, gu ki geta ga ntotu, ga fukama gu ntual'ani, ye gogedi, kala ye mvibulu ku munu, ye si yi ku futa zakulu. ²⁷Gu mona nkenda, Mfumu gu kisadi kina gu n'yambula kenda, ye ba n'yambudila mfuka. ²⁸Kunima bu ka tuka, kisadi kiani gu kutana ye gu mosi mpangi'ani gu kiasdi yu gu feti ku mfuta nkama nzimbu. gu mbakidi ye gu zekesi zekisi, muku zayisa: futa mfuk'amu. ²⁹Mpangi'ani kisadi, gu kigata ga ntoto, gu ndondokedi, muku goga: kala ye mvibundulu ku muna, ye si yi ku futa ³⁰Kansi yu u nkaka ka zola ku, ye gu ye ku geta mu nzo nkodi, na te ye kuna ka futila mfuka. ³¹Ba kundi ba kisadi, bu bamona mana ma kuma, ba toma mona kibeni kiadi; ye baye zayisa ku Mfumu'au mana makulu ma luta. ³²Buna Mfumu gu bokila kina kisadi, ye gu ntela: Kisadi ki mbi, yi ku yambudila mfuka yakulu, mu diambu gu ndodokila; ³³kani ku mona mpi kiadi ko ku mpangi'aku kisadi, bonso i mona kiadi kungeye? ³⁴Ye Mfumu'ani gu fuema, gu n'yekula ku bi mpumbulu, na te kuna ka futila mfuka zakulu. ³⁵I mu mpila yina Tata gu zulu si ka lu sendila, go gu konso mu muntu mu benu ka lemfokele mpangi'ani mu ntim'ani wakulu ko.

19

¹Muntangu Yesu ka manisa bi gogo biani, gu katuka ku ngalili, ye gu yenda mu n'lambu gu Yudea, kuna ntandu Yolodani. ²Kibuka kinene ki mueni, ye kuna beluesi ba befu. ³Ba fabisi ba'n gogisa, ye ba goga, muku n'tonnta: Keti dina luve ku muntu mu katula nkentu'ani mu konso ki kuma? ⁴gu vutula: ka lu tanga ku nde n'gangi, muna luyantiku, gu ganga bakala ye nkentu⁵ye gu goga: I mundiambudina yakala sika sisa tat'ani ye ndudi'ani, ye si ka kavukana ku nkentu'ani ye ba bodi si ba kuma n'suni gu mosi? ⁶Buna ka bana diaka ba bodi, kansi bana n'suni gu mosi. Yambula buna yakala ka gambasaku kina Nzambi ka vuka. ⁷Mudiambudi nki buna, ba'n zayisa, Keti Mose gu tuma ba gana ku nkentu nkanda gu ngondolo nlongo ye ku n'kula? ⁸gu ba vutudila: I mudiambudi ntim'eno gu ngolo nde Mose ka lu ganina luve luku kula ba nkentu benu; muna luyantiku, ka ma kadila buna ko. ⁹Kansi I lu teledi nde yu kudidi nkentu'ani, kaka mu kinsuza, ye yani kueleli gu nkaka, gengi ki nzuza. ¹⁰Ba n'longoki ba zayisi: go yi bobo bu ta lombila nde yakala mu mana matadidi nkentu, ka bina ndandu ko muku nkuela. ¹¹gu ba vutuluedi: bakulu kaba bakisa ku go gogu, kansi kaka ku bana mana ma ganukina. ¹²Kadi gena ye ba solama bene buna tuka muna kivumu ki ndudi zau; gena ye bau ba kuma buna mu nzila bantu; ye gena bana baki kumisa ba bamosi, muki kuma ki kimfuma ki mazulu. yambula yuna lendi bakisa ka bakisa. ¹³Buna ba'n natina bana ba nduelo, mpasi ka ba ntensika moko ye gu sambila mudiambudi bau. Kansi ba n'longoki ba kedi ku ba keminanga. ¹⁴Ye Yesu gogedi: lu yambula bana ba nduelo, ye ka lu ba kemina ko besa ku minu; kadi Kimfumu ki mazulu kifuanakeni ku bau. ¹⁵gu ba tesika moko, ye gu katuka gana. ¹⁶Ye tal, muntu mosi gu filama, ye gogedi ku Yesu: N'longi, Nki ndendi ganga ki mboti muku baka luzingun lu lembua nsuka? ¹⁷gu vutudila: mudiambudi nki gu ta ku n'gyufudila mu mo mena ma mboti? gu mosi wuna gu mboti. gu zoledi gu kota mu luzinga, zitisa mi n'siku. ¹⁸Nki miau? gu n'zayisi. Ye Yesu guvutula; si ku gonda ko; si ku sala kinsuza ko; si ku yiba ko; si ku ta kimbangi ki luvunu ko; ¹⁹zitisa tat'aku ye ngudi'aku; ye si gu zola mpangi'aku bonso ngeyi mosi. ²⁰Toko di yakala gu n'teledi: yi zitisanga mo mambu makulu; nki ki ta ku nkonda diaka? ²¹Yesu gu n'teledi: go zoledi gu kala gu fuana, nda, teka bi wuna ye biau, gana bio ku ba mputu, ye si gu baka kimvuama kuna zulu. buna nza wisa, ye gu ndanda. ²²Kunima ka wa mio gogo, toko di zakala gu yenda ye kiadi kiakulu; kadi gu vua mvuilu yi ngolo. ²³Yesu zayisi ku ba n'longoki b'ani: I lu teledi dio mu makiedika, mvuama si kota mu mpasi mu Kimfumu ki mazulu. ²⁴I lu teledi diaka, dina kibeni di konda mpasi ku kamela ka luta muna wundu di ntumbu ka ku mvuama ku ka kota muna Kimfumu ki Nzambi. ²⁵Ba n'longoki, bu bawa mana, ba toma yituka, ye ba goga: buna nani gu lenda guluka? ²⁶Yesu gu ba tala, ye u ba teledi: Ku bantu dina mpasi, kansi ku Nzambi di konda mpasi. ²⁷Petelo, bakidi gogu, gu n'teledi: tala, tu sisa bima biakulu, ye tu ku landa; bueyi si bu kala mudiambudi beto? ²⁸Yesu gu ba vutudila: I ta lu tela dio mu makiedika, muntangu Muana Muntu, mu mbutululu yi bima biakulu, si ka fonda ga kiandu ki nkembo, benu lu ndanda, si lukala diaka ba fonda gana biandu kumi ye zodi, ye si lu fundisa makanda kumi ye modi ma Isalayele. ²⁹Ye Yonso muntu yu sa ka sisa, muki kuma ki nkumbu'amu, ba mpangi b'ani ba ba yakala, go ba mpangi b'ani ba ba nkentu, go tat'ani, go ngudi'ani, go nkentu'ani, go bana b'ani, go ntutu mi'ani, go nzo z'ani, si ka

tambula nkama nkama, si ka yingila luzingu lu konda nsuka.³⁰ Ba mbidi mu ba ba nteti si ba kuma ba nsuka, ye ba mbidi ba nsuka si ba kuma ba nteti.

20

¹Kadi Kimfumu ki mazulu kina kifuanana ku mfumu mosi gu nzo gu tuka muna n'suika n'suika, mukusa ka sosa bisadi mudiambudi ya di'ani. ²Wiseni ye bau mu mfutulu yi m'pata mosi muna kilumbu, ye u ba fidisa kuna ya di'ani. ³Gu tuka mu mbela yi ntangu tatu, ye gu mona bankaka ba kala gana konda ku ki sala. ⁴gu ba zayisi: nda luenda diaka kuna ya di'amu, ye si yi lu gana kina ki fuanana. Ye bayenda kuna. ⁵gu tuka biaka mu mbela ntangu sambanu ye mu mbela ntangu vua, ye gu ganga mpila mosi. ⁶bu katunga mu mbela ntangu kumi ye mosi, gu mona diaka ba'n n'kaka ba kala gana, ye gu ba zayisi: Mudiambudi nki lu telameni gaga? ba'm ⁷vutudila: kadi ka muntu ku gu tu bakidi mu kisala. nda luenda diaka kuna ya di'amu, u ba tela. ⁸Muntangu nkokila yi kuma, Mfumu gu ya zayisi ku n'lundi: Bokila bisadi, ye futa mbongo zau, yantika ku ba ba nsuka ku ba ba nteti. ⁹bo ba wisa muntangu kimi ye mosi, besidi ye konso muntu bakidi m'pata mosi. ¹⁰bo ba nteti besedi kunima, ba kuikila nde si ba baka ku lutila; kansi ba baka diaka konso muntu m'pata mosi. ¹¹bu ba baka zau, ba vungutingi ku mfumu nzo, ¹²ye ba goga: bo ba nsuka ba sala kaka ntangu mosi, ye gu ba futidi ku mosi ye betu, ba tu kengi mbundu muku yoya ku nitu ye kiyungila. ¹³gu vutula ku yu gu mosi mu bau: Mpangi'amu, ki ku beledi ku; ka tu wisana ku ye munu mu m'futulu yi m'pata mosi? ¹⁴baka ki ki kufueni, ye nda wenda. nzoledi yi gana ku yo gu nsuka bonso bu nzoledi kansi ka ku ngeyi ku. ¹⁵ka dina yami luve ku muku ganga mu vuilu'ami dina di nzoledi? go wuna ye zinunu mudiambu ngina gu mboti? ¹⁶buna ba ba nsuka si ba kuma ba nteti, ye baba nteti si ba kuma ba nsuka. ¹⁷Muntangu Yesu ka kedi tombukanga ku Yelusalemi, gu baka mu kingenga ba n'longoki kumi ye bodi, ye gu ba tela mu nzila: ¹⁸Tala, tu ta tomboka ku Yelusalemi, ye Muana Muntu si ba ba'n yekula ku ba ngudi zinganga ye mi n'soniki. si ba zengila n'kanu lu fua, ¹⁹ye si ba n'yekula ku mi m'pani, mukusa nde ba n'seya, ba'n zuba koti, ye ba'n nkuma; ye muki lumbe ki tatu si ka futumuka. ²⁰Buna ngudi bana ba zebedayi gu filama ga mbele Yesu ku mosi ye bana b'ani, ye gu fukama, mu n'lomba. ²¹gu teledi: nki zoledi? Tuma, gu teledi, nde bana b'amu ba bodi, bo ta mona, ba fonda, muna Kimfumu ki'aku, yu mosi ku lubakala lu'aku ye yu gu nkaka ku lumoso lu'aku. ²²Yesu gu vutula: ka lu zeyi ko ma lu ta n'lomba. lu lendi nwa mbungu yina yi feti nwa? tu lendi yo nwa, ba zaysa. ²³Ye gu ba vutula: dina di makiedika nde si lu nwa mbungu'amu; kansi mu di dina nde lu fonda ga lubakala lu'amu ye ga lumonso lu'amu mana ka matadidi munu ko, ye si di ganuka ku bau bana Tat'anu ka kubikila dio. ²⁴ba kumi, bu bawa mana, ba mona nganzi ku ba mpangi ba bodi. ²⁵Yesu u ba bokila, ye gogedi: lu zeyi nde zi mfumu zi nsi ba ba kuamisanga, ye ba mbuta ba n'nanga. ²⁶si ka bukadila bu mosi ko ga kati ki benu. Kansi konso muntu zoledi ka kala gu neni ga kati ki benu, ka kala kisadi ki'enu; ²⁷ye konso muntu zoledi ka kala gu nteti ga kati ki benu; ka kala n'ngang'enu. ²⁸I mudiambudina Muana Muntu ka yisila, ka mukusa nde ba'n sadila, kansi mu sadisa ye ku gana luzingu lu'ani bonso nkayilu gu ba mbidi. ²⁹Muntangu ba tuka mu Yeliko; kibuka kinene ki landa Yesu. ³⁰Et tala, bi fue meso bidi, bifonga ga sambu nzila, ba wa nda yesu ta luta, ye ba kaya: gu tu fuila nkenda, Mfumu? Muana Davidi! ³¹Kibuka ki kedi ku ba kakidilanga, mukusa nde kaba gogi ko; kansi ba kaya ngolo: gu tu fuila nkenda, Mfumu, Muana Davidi! ³²Yesu gu telema, gu ba bokila, ye gu goga: nki lu zoledi nde yi lu gangila? ³³ba zayisa: Mfumu, nde meso meto ma zibuka. ³⁴Gu mona kiadi, Yesu gu simba meso mau; ye muna ntanguyayina meso mau ma zibuka, ye ba n'landa.

21

¹Bu bavinama ku Yelusalemi, ye bu bakuma ku Betefage, ku mbela mongo gu ba olivie, Yesu ufidisa ba nlongoki bodi, ²Mu ku batela: luenda ku gata dina kuntuala benu; si lumona mu kumbu mosi muana mpunda guna gu kangama, ye mpunda yi koku kumosi ye yani; lukutula yo, ye lunanta yo kumunu. ³Go muntu gu luteledi dionso diambu, si luvutula: Mfumu mfunu kavuidi yagu. ye muna ntangu yina si kayambula yagu yenda. ⁴Nkolu, mo makuma mpasi nde ma magoga mbikudi malungana: ⁵Luzayisa ku muana nkentu gu sioni: tala, ntinu'aku takuisa ku nge, gu teba ye bunlemfu, ye gu kala gu manta gana mpunda, gana muana mpunda, muana mpunda gu nkentu. ⁶Ba n'longoki ba yenda, ye ba ganga mana Yesu ka ba tuma. ⁷Ba nata mpunda yi nkentu ye muana mpunda gu yakala, ba tula mu bau mvuatu miau, ye ba fondesi biau gana zulu. ⁸ndambu yi mbidi yi bantu ba kibuka ba yala vuatu mi'au muna nzila, ba nkaka ba zenga zi nta zi nti, ye ba muangasomu nzila. ⁹Bo bakala ku tuala ye bo bakedi landanga Yesu ba kaya: Hozana ku Muana Davidi! Kasakumuka yu wisidi mu nkumbu Mfumu! Hozana muna bi fulu bi zangama! ¹⁰Muntangu ka kota mu Yelusalemi, mbanza yankulu yi nikuka; ye ba kesii goganga: yo nani? ¹¹Kibuka ki vutula: I Yesu, Mbikudi, gu nazaletu mu Ngalili. ¹²Yesu gu kota mu muna Tempelo di Nzambi. Gu nkula bakulu bana bakedi tekanga ye sumbanga muna Tempelo, gu mbalula mesa mi ba siensi mbongu, ye bi ti bi mi nteki mi mayembi. ¹³Ye gu ba zayisa: ma sonama: nzo'au si ba bokidila yau nzo yi bi sambu. Kaansi benu lu kituedi yau n'luka gu befi. ¹⁴Bi fue mesu ye bi nsombu ba finama ku yani muna Tempelo Ye gu ba belusa. ¹⁵Kansi ba ngudi zi nganga ye ba n'soniki ba mona ngansi, mu buenu yi mambu ma makiesi ma ka sala, ye bana (les enfants) ba kedi kayanga muna tempelo: Hozana ku Muana Davidi! ¹⁶ba zayisa: ta wa ma ba ta goga? Inga ba ba vutudila ku Yesu. Ka lu sa tanga ku mio gogu: gu gola zituzu mu nwa mi bana ye bo bena mu ma benu? ¹⁷Ye bu ka sisa, gu tuka mu mbanza mu nkuenda kuna Betania, kuna ka lutisila mpimba. ¹⁸Mu nsuika, muku vutuka ku mbanza, mueni nsatu? ¹⁹muku mona nti mu ngiengi muna nzila, gu finama gala mbela wau; kansi gu mona tu kaya kaka, ye gu goga ku wau: nde ka bundu ku di lendi monika ku ngai! Ye mu fi ntangu nti mi ngiengi gu yuma. ²⁰Ba n'longoki, ba ba mona mana, ba yituka, ye ba goga: bue gu nti mi ngiengi gu yumini mu fi ntangu? ²¹Yesu u ba vutuluedi: I ta kulu tela dio mu makiedika, go luna ye mini ye

go ka luna ye keti-keti ko, kani go si lu ganga kaka mana ma gangameni ku nti mi ngiengi, kansi muntangu si lugoga ku go mongu: u ki katula gana wuna ye u ki gata muna m'bu, mana si ma gangama. ²²Makulu ma si lu lomba ku mosi ye minu mu lu sambulu, si lu tambula mau ²³Yesu gu yenda muna tempelo, ye muntangu kakedi longanga, ba mbutaba ngangazi Nzambi ye ba mbuta zi bantu besi ku ntela : mun'ki lulendu tasadila mana mambu , ye manigu kugeni luna lulendu? ²⁴Yesu gu bavutulu la : siyiluytu sula mpi kinfu kimosi, yegosi lu m'vutu lula kio, siyi luzayisa munki lule ndutangangila magu. ²⁵mbotikayi YOANI kue yi tuka ? kuzulungo kubantu? kansi bayindu la bangu, go tu vu tuedi kuzulu, sikatu tela mu nku dia mbu kalukuikidi la ko? ²⁶Ye go situwutula : dibantu, si tutita kibuka, kadi ba kulu va kuikilanga yoani nde mbikudi. ²⁷Buna ba vutula ku Yesu : kantu zeyiko . yani mpi guvatela munta nguni : munu diaka mpi sikulu lako munki lulendu yi sadi langu mo mambu. ²⁸Kansi buelutayi ndula? muntu mosi gu kala ye bana bole ba bakala, ye guzayisa kuyu n'tetu.ngu samuna : muana mo, nda we gatagunu ku sodi diamo di viu. ²⁹Gu vutula : kizolele ko, kunima guviluka, ye gu yenda. ³⁰Guzayisa ku yu gunkaka, guzayisa bonso buna. Ye muana yuna gu vutula : inga, Mfumu, ye kayenda ko. ³¹Mani gana kati ki bagu bole gu ga nga luzolo lu tata? gu ba vutulu la : ngu gu nteti, ye yesu gu n'yayisi, yitakulu telabo mukie dika, bamfutisi mpaku ye ba ndumba sibalulu ta muna kimfumu kima zulu. ³²Kadi Yoani guyisa kubenu mu nzila yi lunungu, ye kalunki dkilako. Kansi ba nifutisi mpaku ye banketu ba bandumba bankwila ; ye benu, balumo na mana, kalusakivilulako muku ndelu kwikila kuyani. ³³Luwa kingana kinkaka, kukala muntungu mosi, mfumu gunzo, gu kuna sodidivinu, guzuinga ye nkusu, guyidika kikamunu kivinu, ye gutunga nzo yinda, guga na yo ku visadi mivinu, ye gu sisa nsi. ³⁴Ntangu kuyonsu na bu yikuma, gusila ban'sadi vanu mukumbela ban'sadi mi vinu muku baka nibutu gu vinu diani. ³⁵Ban'sadi ba vinu, bu buba simba visadi miomio, bazubidi yugumo si, ba gondendi yu gu n'kaka, ye ba budidi matadi yugu tatu. ³⁶Gufila diaka ban'sadi ba n'kaka, baluta ntalu kuluta babantu ti, ye visadi mi vinu baba nzila mpila mosi. ³⁷Kunsuka guzila ku mbalagu muana ni guya kala, gugoga : sibakala ye luzitu mu muana mogu yakala. ³⁸Kansi, muntangu ba visadi va vinu bamona muana guyaka la bagogasana vagu ye vagu : tala viyingi ; nzaluisa tu n'gonda, ye tubaka kimwaa kiani. ³⁹Ye ban'simba, bavigeta kunzila yisodi divinu, ye ban gonda. Bungangi, tangu mfumu gu sodi vinu busikesa bue sika ganga kuba visadi ba vinu bobo? ⁴⁰Bungangi, tangu mfumu gu sodi vinu busikesa bue sika ganga kuba visadi ba vinu bobo? ⁴¹Ba mvutula : Sika gonda mumpasi bobantu va mpasi, ye n'kakanga dio vinu ban'kaka, baniba n'gana m'butu mu ntangu ku yonsuna. ⁴²Yesu guba zayisa : kalusa tanga ku muna masonama : Tadi di bageta bagu bakedi tunganga, dikumatadi dikikonku ; mu mfumu nde mana muyisila, ye kimangu mu mesu meto? ⁴³Yidina, yitalutela bo, kimfumu kinzambi sikilu katukila, ye si ki ganama kukanda din'kaka sidigana m'butu. ⁴⁴Yani yusigubua gana tadidina, ni katoluka ye yani yu sidibuila sika pasuka. ⁴⁵Kunima kawa moi n'gogu, mbuta ngangazi Nzambi ye va vanguardisi babakisa nde bagu Yesu kakedi gogi langa, ⁴⁶ye bakedi sosanga bankanga, kansi bakedi titanga kibuka, mudia bakedi ku mbakanga imbikudi.

22

¹Yesu, ubaka n'gogu, gu ba gogila mu bingana, ye tedi: ²Kimfumu ki mazulu ki fuanana ye ntinu gu yidika n'kinsi mudiambu di muan'ani gu yakala. ³Gu fila bisadi bani ba bokila bana ba bakatumisa, kansi ka bazola kuisa ko. ⁴Gu fila diaka bisadi bin'kaka, ye gu samuna: lutela ku bagu ba kabokila: tala, ngidikidi n'kinsi'amu, ngombi zamu ye bituisi biamu bina ye mafuta bi gondokedi, biakulu bina bilunga, nza luisa ku n'kinsi. ⁵Kansi, ka basakadila dio mabansa ko, bayenda, ye kuna sodi diani, yuna kuna kinkita kiani; ⁶Ye ban'kaka basimba zi n'sadi; ba balegula ye ba bagonda. ⁷Mfumu gumona ngansi, gu fila binuani biani, gu gonda ba n'gondi bobo, ye gu gu yoka zi mbanza zawu. ⁸Buna gu zayisa ku min'sadi bani: n'kinsi gu kubameni; kansi bantumini si ka bafuana ko. ⁹Nda luenda muna zi mpambu, ye lubokila ku n'kinsi bana bakulu si lumona. ¹⁰Min'sadi miani bayenda muna zi nzila, bakutakasa bakulu bana bamona, bambi ye bamboti, ye nzo yi n'kinsi yi teba ye bantu ba kabokila. ¹¹N'tinu gu koto, mu kutala, bana baba kala gana mesa ; ye gu mona kuna muntu mosi kaniata ki n'kutu kin'ki nsi ko. ¹²Gu ntela : nku ndi amo, bue kotedi gogo ye kunda kin'ku tu ki n'kisi? muntu guna gu kala ye nua gu ka kanga. ¹³Buna n'timugu zayisa ku ba n'sadi : lukanga maluye moko , ye lun'geta kunmpimpa yiku ngila , kuna si kukala bidilu ye nkutosa mi meno. ¹⁴Kadi bambidi baboko la ; kansi ban due ba soila. ¹⁵buna ba ngadisi nanenga mu kuzaya bue bufuzni muku ngude ba vuisa Yesu muna n'gogu miami. ¹⁶Bafila kumbela ni ban'longoki vagu kumosi ye besi Elodia, zayi sa : mfumu, tu eyi nde ngeyi kiedikaguna, yen de gu talonga n'gogu Nzambi bonso buna makiedika, kanda kukola ye nkuamusu mu diambu di muntu, kadi ku tala ku bonso buna bu mue nanga bantu. ¹⁷gututela bue ta yindu kulu : bunatuye lueve, go nkatu , kufuta mpaku ku sezani? ¹⁸Yesu, bukazaya ma mbi mangu, guvu tula; mudiambu di ki lutakungu kunu nuna, mesu ku nsi luka ya? ¹⁹lunsonga m'pata gu luta gutila mpaku. ²⁰Guba yufula : kinani kina kiokigu ya masonama momo? ²¹Kisezani, ba mtutulula bunagu vaza yisa : lugana ku sezari kima sezani, ye ku mzakikina ki Nzambi. ²²Buba wawo, bayituka, ban'sisa, ya baye nda kuagu. ²³Muna kilumbu kia kina, ba sa duki, bagoganga nde ku n'katu lufutu muku, besedi ku n'tuala Yesu, ye bandia kio kingu. ²⁴Mfumu mose bukazayuisa : gomuntu fuidi kikondaku muana. Mpangiani gu ya kala , sika kue la n'kuidiani, yi sikatongika n'kuna gu mpangiani. ²⁵N'kiolu kukala gana kati kibetu bampangi nsambuadi yu gu nteti gu kuela, ye gu gua n ye, bukinande kajala bana ko; gu suiisa n'ketoami ku mpangi ani. ²⁶Yibuabuna kuyani yu zodi, ye mpikuyutata, natee kuyu n'sambuadi. ²⁷kunima bakulu, n'kentu gu fua diaka. ²⁸kuna lufutu muku, gu nani gani kati kibagu nsa mbuadi sika jala n'kentu? kadi bakulu bambakidi. ²⁹Yesu yu mvutuluedi : unina mu mvilakani mudiambu kalutabakisa ko masonama kani ngolu zi Nzambi. ³⁰Kadi, mulufutu kuku, bakala sika baba kadiaka ba jentu ko; kani bakentu bayakala; kansi si bakala bonsoba wanzio ba Nzambi mu na zulu. ³¹mumana mata dila lufutu muku lubagua kalutangako mana nzambi kalutela : ³²Ngina Nzaami gu Abalayma,

Nzambi gu yizaka n ye Nzambi yi ya kobo? Nzambi kena Nzambi bafua ko, kansi guba moyo. ³³Kibuka kikedi wanga, basimbama mu malongi ma Yesu. ³⁴Banifadini, bu babawa nde yani gu kanga nua mi basaduki, bakutakana muki mvuka, ³⁵Yugu mosi mu bagu, nganga mi n'siku, kundiakio kuifu, muku meka. ³⁶Mfumu, nki nsiku gulu tidi gu neni mu n'siku? ³⁷Yesu gu n'vutula : sigu zola mfumu a ku, Nzambi aku, mu ntimaku wakulu, mu moyoaku wakuluye mumavensa maku makulu. ³⁸Guna gu n'teti ye gu neni ki benu mu ni n'siku. ³⁹Yetala gugu landa , guta ku nguana kana : singi zola mpangi aku bonso nge mosi kibeni. ⁴⁰Mu n'siku mia ùoidi mukanga memi n'siku miakulu ye ba mbikudi. ⁴¹Bukinde bampadisi bakuta kana ye sungu ba yugula, ⁴²Nde : bue lutayi ndulla mudia mbudi kilisto? bamvutula : gu davidi. ⁴³Ye Yesu gubatela : bonso bue davidi, gu teba mu mpefi, gu mbokila, munta ngu kagoga. ⁴⁴Mfumu guzayisa ku mfumuamo : vonda gana kiyakala kiamo, ye kuna mayi tula ba mbeni baka ku nsi kitambi kiaku? ⁴⁵Gobuna David taku mbokila mfumu, bue kenina mua nani? ⁴⁶Nkatu yu lendi kumvutula n'go go mosi. Ye, tuka kilulumbu kina, ka muntuko gu tesa ku ndia biufu.

23

¹Buna Yesu, gu goga ku n'kangu ye ku ba n'longoki, samueni: ²Ban'soniki ye ba Falisayi ba fonga muna n'suni gu Mose.³ Lusala buna ye lutala makulu ma si kalutela; kansi ka luyangi il bonso buna bisalu biagu. kadi ba goganga, ye ka basala ko. ⁴Ba kanganga bizitu bizitanga, ye batulanga bio gana magembu ba bantu, kansi ka bazola ko ba basonga n'lemvu.⁵ Basalanga mambu magu makulu mu ku kimonikisa ku bantu. mudiambu ba vuatanga binkutu binda, ye bena bitaba binda bi tomisanga m'vuatu miagu;⁶Bazolanga kifulu kinteti muna n'kinsi, ye biti binteti muna nzo zi Nzambi, ⁷Bazolanga ba bagana mboti mu bifulu bi bantu ba mbidi, ye ba babikidila ku bantu Mfumu, Mfumu.⁸Kansi benu ka lukibokidisa m'fumu ko; kadi yu mosi kaka guna Mfumu'enu, ye luna benu kulu ba mpangi.⁹ Ye ka lubokila muntu ko ga ntotu tat'enu; kadi gu mosi guna tat'enu, yuna guna muna mazulu. ¹⁰Ka lukibokidila ba n'tuadisi ko; kadi gu mosi guna n'tuadisi'enu, Klisto. ¹¹Gu neni gana kati kibenu si ka kala n'sadi'enu. ¹²Konso muntu si gu kizangula, kakulumu ka, ye konso muntu si gu kikulumuna si ka zanguka. ¹³Kiadi kubenu, ban'soniki ye ba m'falisi luna ye tuse todi! mudiambu lutakanga ku bantu kimfumu ki mazulu; si ka lukota kio ko benu bamosi, ye kaluta yambula kio ko bakota bantu ban'kaka ba zoledi ba kota. ¹⁴Kiadi ku benu ban'soniki ba m'fuadisi disu ku nsi lukaya; mudiambu lugondanga nzo zi ba n'kuidi, ye luzolanga lu kimonikisa mu bisambu binda bi luvunu; mu kikuma kina si lukala mu mfundusu yi ngolu.¹⁵ Kiadi ku benu, ban'soniki ye ba m'fadisi disu ku nsi lukaya! mudiambu lu talemuka m'bu ye n'totu mu kusa nde yo kena yada ko kansi ka kuikila mambu ma ba Yudewo: ye muntangu kakumini, lu kikumisi muana mosi gu bilungi nkumbu zodi kulutula benu. ¹⁶Kiadi kubenu, bantuadisi bifue mesu! luzayisanga: go muntu didi ndefi mu tempelo, ka kima ko, kansi muntu didi ndefi mu wolo di tempelo, kotedi. ¹⁷Bantu ba kondedi ngangu ye bifue mesu! nki kilutidi mu kuganga, wolo ga nzo Nzambi yi gananga n'kayilu gu wolo? ¹⁸Go muntu, luzayiza bo diaka, didi ndefi mu kin'longu, kagena diambu ko; kansi, go muntu didi ndefi muna n'kayilu guna gana kin'longu, yani guna gu kota. ¹⁹Bampofi! nkiki lutidi ku gonga, n'kayilu go kin'longu kiyokanga n'kayilu? ²⁰Yani yu gu dianga ndefi mu kin'longu gu dianga ndefi muna kin'longu ye muna bima biakulu bina gana ntandu. ²¹Ye yani gu dianga ndefi mu kin'longu gu dianga ndefi mu kin'longu ye muyani yu gu zingila mo, ²²Ye yani yu gu dianga ndefi muzulu, gu dianga ndefi gana kiti ki kimfumu ye kuyani yu guna gu fonda. ²³Kiadi kubenu, ban'soniki ye ba m'fadisi mesu ku nsi lukaya! mudiambu lufutanga kibuku ki kumi ki mente, aneti ye dikime, ye nde lutasisa mamena m'funu ngolu muna n'siku, lunungu, nkenda ye ku kuikama: yi mana ma lufueti ganga, konda kugeta mambu man'kaka. ²⁴Bantuadisi ba zi mpofi! ba kulanga biningi ningi ye lu minanga mbisi yi kavalu. ²⁵Kiadi kubenu; ban'soniki ye bam'fadisi mesu ku nsi lukaya mudiambu lu sukulanga nima ye kopu ye longa, ye nde muna kati mu teba ye mvindu ye batebedi ye nsatu zimbi. ²⁶M'fadisi, kifue mesu! sukula nteti kati ki kopu ye di longa, mukusa nde ku nzila diaka kukuma ku mboti. ²⁷Kiadi kubenu, ban'soniki ye bam'fadisi mesu ku nsi lukaya, mudiambu lutafuanana ye maziame mpi mata monika mamboti ku nzila, ye muna kati mateba ye biyisi bi mvumbi ye mpila zakulu zi mambu mambi. ²⁸Benu mpi diaka, kunzila, luta monika ba mboti ku bantu, kansi kuna kati luna luteba ye luvunu ye masumu. ²⁹Kiadi kubenu; ban'soniki ye bam'fadisi mesu ku nsi lukaya! mudimbu lu tatunga maziame ma ba mbikudi ye lu tatomisa ntoni zi ban'kua lunungu, ³⁰Ye buna luzayisanga: go tuzinga muntangu yi batata betu, nga katukala kimvuka ko ye bagu mu kutiamuna menga ma ba mbikudi. ³¹Lu takitela kimbangi benu bamosi nde luna bana bo bagonda ba mbikudi. ³²Lutebisa kitesu ki ba tata benu. ³³Zinioka, bana ba kigansi! bue si lutinina mu mpasi zi bilungi? ³⁴Mudina, tala yi lufidisi ba mbikudi, ban'kua nduenga ye ba n'soniki si lugonda ye si lukoma ban'kaka, si luzuba mi nti ban'kaka muna nzo zi Nzambi zenu, ye si lu baniokuna mbanza muna mbanza. ³⁵Mu kusa nde mabua muna benu menga makulu ma bantu ba kondedi kikuma ma muangana gana ntotu, tuka menga ma Abeli gu n'kua masonga nate ye kuna menga ma Zakayi muana gu Balasi, yu lugonda kati ki tempelo yi ki n'longu. ³⁶Yi talutela bo mukedika, mana makulu si mabua gana kati kikubu diodio. ³⁷Yelusalemi, Yelusalemi, gu gondanga ba mbikudi ye gu gondanga mu matadi bana baba kufilanga, n'kumbu kua yi zola yi kutakasa bana baku, bonso nsusu yi vundanga bana bani kuna nsi mage mani, ye kaluzola bo ko! ³⁸Tala, nzo benu si yisala yi mpamba. ³⁹Kadi, yi talutela bo, si ka lu mbona diaka ko tuka bungangi, nate yi kuna si n'lutela: ka sambuka yuna yu gu kuisa mu zina di Mfumu.

24

¹Muntangu Yesu kakala mu kuenda, mu ntuka tempelo, minlongoki bani ba finama mu kusonga kazaya zi ntangu. ²Kansi gu bazayisa: lutamona mana makulu? yi ta kulutela bo mukedika, si ka gasala ko tadi muna tadi si di konda kubuisa. ³Gu fonga gana ntandu mongu gu Olive. ye minlongoki bayisa mu kingenga ku n'dia kio kiufu: gu tutela, munki ntangu si

mesa mana mambu; ye nki kidimbu si kikala muntangu diambu di ngeyi ye didi nsuka yi nza? ⁴Yesu gu bavutulula: lukikeba nde ka muntu ko kalugukumuna. ⁵Kadi bambidi si besa mu nkumbu yi munu, nde: munu ngina Klisto ye si ba gukumuna bantu bambidi. ⁶Si luwa ka vigilant zi m'vita ye mazu ma zi mvita: lu kikeba ka luvidisa mabansa ko. kadi Huguenin nde mo mambu mesa. kansi si kamakala mpi ma nsuka ko. ⁷Kanda di bantu si dizanguka kumosi ye kanda di bantu, ye kimfumu kumosi ye kimfumu, ye si kukala mu bifulu bimpila mu mpila, malema ye kunikuka ku ntotu. ⁸Mana makulu si makala kaka luyantiku lu mpasi. ⁹Buna si ba luyekula mu nkuamusu, ye si ba lugondisa; ye si lu ba lumenga ku makanda makulu, mudiambu di nkumbu munu. ¹⁰Buna mpi bambidi si bafua, ye si ba kiyekula, si ba mengasana. ¹¹Mbikudi mimbidi mi luvunu si mitelama, ye si ba gukumuna bantu bambidi. ¹²Ye, mudiambu masumu si masuka, lutonde lu bantu bambidi si lukuma kiosi. ¹³Kansi gu si gu siamina ye kuna nsuka si kaguluka. ¹⁴Nsangu zimboti zi kimfumu si zi longama mu nza yi mvimba, mukuta kimbangi ku makanda makulu. buna nsuka yi kumini. ¹⁵Mudiambu dina, muntangu si lu mona mambu mambi ye mpasi zi ngolu, zi la gogila mbikudi Danieli, zi telameni kifulu ki n'longu, disongidila gu ta tanga kakeba! ¹⁶Buna, ba si bakala ku Yuda balemuka muna miangu; ¹⁷Yu sa gukala gana ntandu nludi ka kulumuka ko mu kubaka kima muna nzo yani; ¹⁸Ye yuna si gu kala kuna masodi ka vutuki ku nima mukusa nde ka babaki yunga kiani. ¹⁹Nkenda ku ba kentu si bakala ye vumu. ye bagu si ba yemika muna bilumbu bina. ²⁰Lusambila mu sa nde kulemuka kuenu ka kuisi mu kisigu ko, kani mu kilumbu ki lumingu. ²¹Kadi buna si bukala kiadi kingolu kio ka sikikala ko tuka luyantiku lu nza nate ye bungangi, ye si ka bukala diaka ko. ²²Ye go bilumbu kabikedi bi nkufi ko, ka muntu ko si gu guluka; kansi mukikuma ki bagu basoluka, bilumbu biobio si bikala binkufi. ²³Go muntu gu luteledi nde: Klisto go kena, go kuna kukena, ka lunkuikila ko. ²⁴Kadi si kutelama ba Klisto ba luvunu ye mi mbikudi mi luvunu; si baganga bidimbu bikumbua bineni ye mambu ma ngituka, mukitesu ki kugukumuna, go bulendekeni, kani ba kiasola. ²⁵Tala, munu yi kiteledi magu ku benu. ²⁶Go buna ba luteledi: tala guna muna nsi nkatu, kaluendi ko; tala, guna muna masuku, ka lu ba kuikila ko. ²⁷Kadi, bonso nsemu yi kuendanga ku esti ye yi monikanga ye kuna lueste, yibuna bu si bukala diambu di muana muntu. ²⁸Kadi gana kifulu kina kinina mvumbi, ye gana si ga kutakana ba mbemba. ²⁹Muntangu yina kunima bilumbu bimpasi, ntangu sa yi dimuka, ngonda si kagana diaka n'temuani ko, miesi si mibua tuka muna zulu; ye tulendu tu mazulu si tu nikuka. ³⁰Buna kidimbu ki muana muntu si kimonika muna muna zulu, makanda makulu ma n'totu si ma nionga, ye si mamona muana muntu ta kuisa muna ma tuti mazulu, kumosi ye lulendu ye nkembu gu neni. ³¹Si kafila ba mbasi bani kumosi ye mpungi zi ta keya, ye si ka kutakasa ba kiasola bani tuka ntini ya zi bitembu; tuka kuna nsuka zi mazulu nate ye kuna kun'kaka. ³²Lu longuka mu mbandu yi tu baka mu nti mungiengi. nta zani zi kumini zi lambuka, ye nde tukaya tutukidi, lu ta bakisa nde nsungi kisiwu yi finameni. ³³Ye buabuna; muntangu si lu mona bima bina biakulu, luzaya nde muana muntu finameni, gana kielu. ³⁴Yi ta lutela bo mukedika, yo mbandu si ka yi luta ko, nde mana makulu ka makumini ko. ³⁵Zulu ye ntoto si biluta, kansi n'gogo miani si ka miluta ko. ³⁶Mumana matadidi kilumbu ye ntangu, ka muntu ko gu zeyi, kani zi mbasi mu mazulu, kani muana, kansi Tata yanimosi. ³⁷Mana mayisa muntangu yi Nowa, si makuma diaka mu ngisulu yi muana muntu. ³⁸Kadi mu bilumbu bitekila kizalu ki masa, bantu badia ye banua, bakuela ye bakuedisa bana bagu, nate ye kuna kilumbu ka kota Nowa muna nzaza; ³⁹Ye ka bazaya diambu ko, ye kuna kuyisila kizalu ki masa ye ki ba natumuna bakulu: yibuna mpi bu si bukala mu kilumbu ki muana muntu. ⁴⁰Buna, ku bantu bodi si ba kala kuna sodi, yu gu mosi si kabakuka ye tu gu n'kaka si ka yambuka; ⁴¹Ku ba kentu bodi si banika mu tadi, yu gu mosi si kabakuka, ye gu n'kaka si ka yambuka. ⁴²Idina luyingila, kadi ka luzeyi ko nki kilumbu Mfumu'enu kakuisa. ⁴³Lutoma zaya mboti mboti; go Mfumu nzo kazaya mu nkokila bukani ka yibua ko mpimpa muifi si kesa, si ka kengila ye si ka yambula ko ba bula nzo' ani. ⁴⁴Yidina, benu diaka, lukala bakubama, kadi muana muntu si kesa muntangu zi si ka luzaya ko. ⁴⁵Nani guna n'sadi gu kuikama ye gu nduenga, guna mfumu'ani katula gana ntandu bantu, mu kubagana madia mu ntangu yi fuana? ⁴⁶Mayangi ku n'sadi go, nde mfumu'ani mu ngisani, si kamona gu ganga bo! ⁴⁷Yi talutela bo mukedika, si ka n'yondisa muna bima biani biakulu. ⁴⁸Kansi, go n'sadi gu ngansi, gu goganga muna yani mosi: Mfumu 'amu tananga mukuisa, ⁴⁹Go sika yantika mu kuzuba bakundi bani, go si dia ye nua kumosi ye mi nzuki, ⁵⁰Mfumu n'sadi yuna sikesa kilumbu kikata kingila ko ye mu ntangu yi kazeyi ko. ⁵¹Si kantula mu zi ndambu, ye si kan'ganga mfutu'ani kumosi ye ban'kua luse todi: yi gana si gakala bidilu ye nkuetosu menu.

25

¹Ibuna kimfumu ki mazulu kina kifuanana ye ba muensi kumi bo babaka muinda miagu bayenda mu kukutana ye yakala di longo. ²Ba batanu gana kati kibagu bakala bilawu, ye ba bakala ngangu. ³Ba bilawu, bu ba baka muinda miagu, ka babaka ko mafuta kumosi ye bagu. ⁴Kansi ban'kua ngangu babaka, kumosi ye muinda miagu, mafuta muna kibungu. ⁵Bukina nde yakala di longu gu nanga, bakulu banimba ye ba leka. ⁶Muna kati kimpimpa, ba boka: tala yakala di longu, nda luenda ku kutana ye yani! ⁷Buna ba muensi bakulu ba vumbuka, ye bayidika muinda miagu. ⁸Ba bilawu ba zayisa ku ba gu bakala ngangu: lu tu gana ndambu yi mafuta menu kadi minda mietu mi tazima. ⁹Bagu ba bakala ye ngangu ba vutula: nkatu, si ka makala ma mbidi ko mudiambu betu ye benu; nda luenda bulutidi mboti ku bagu ba ta teka magu, ye lusumba mudiambu di benu. ¹⁰Muntangu bekeledi kuendanga mu kusumba, yakala di longu kumini; bagu ba bakala ba kubama bakota kumosi ye yani muna kati ki seka di longu ye kielu kikangama. ¹¹Kunima ntangu, ba miensi ban'kaka bayisa, ye ba samuna Mfumu, Mfumu, gu tu zibudila. ¹²Kansi gu vutula: yi ta lutela bo, kiluzeyi ko. ¹³Luyingila, kadi ka luzeyi ko kani kilumbu, kani ntangu. ¹⁴Si bukala bonso muntu mosi gu yenda mu ndenga, gu bokila ba n'sadi bani, ye gu ba gana mvuilu'ani. ¹⁵Gu gana talanta tanu ku yu mosi, zodi ku yun'kaka, ye dimosi ku yu tatu, ku konso muntu bonso buna kikesa kiani, ye gu yenda. ¹⁶Muna ntangu yina yani gu baka talanta tanu; gu yenda, gu butisa dio ye gu baka talanta

tanu zi n'kaka.¹⁷Yi buabuna, yani gu baka talanta zodi gu baka zi zodi zi n'kaka.¹⁸Yani yu gu baka kaka dimosi gu ye ganga gundu muna ntotu, ye gu sueka mbongu zi mfumu'ani.¹⁹Kunima ntangu yinda, Mfumu gu ba n'sadi gu vutuka, ye gu tala kisalu ki muntu ye muntu.²⁰Yani yu gu baka talanta tanu gu finama ye gu nata talanta tanu zi n'kaka, ye gu samuna: Mfumu gu ngana talanta tanu; tala mbakidi zi tanu zi n'kaka.²¹Ye Mfumu'ani gu n'tela: bumboti n'sadi, gu mboti ye gu kuikama; gu kala gu kuikama mu bima binduelu, si yi kugana bima bimbidi.²²Yani yu gu baka talanta zodi gu finama diaka, ye gu samuna: Mfumu gu ngana talanta zodi; tala, mbakidi zi zodi zi n'kaka.²³ Mfumu'ani gu n'tela: bumboti n'sadi gu mboti ye gu kuikama; gu kala gu kuikama mu kima kinduelu, si yi kugana bima bimbidi; kota mu nkembu gu Mfupmu'aku.²⁴Yani yu gu baka talanta dimosi gu finama ku nima ye gu samuna: Mfumu yizaya nde ngeyi guna muntu gu mambu ma ngolu, gu yonsikanga gana ga kukunini ko. ye gu lokutanga gana gu ku sakuedi ko,²⁵Yimona kititu, yi yenda zika talanta diaku muna ntotu; tala baka kikina kingeyi.²⁶Mfumu'ani gu m'vutudila: n'sadi gu mbi ye molu, gu zaya nde yi yonsikanga ga kukunini ko, ye yi lokutanga gana ga kisakuedi ko;²⁷Nga buna bufuana nde gu gana mbongu zamu ku nlundi mbongu, ye mu mvutuk'amu, nga yi gola kikina kimunu ye nluta.²⁸Lunkatula buna talanta ye lugana diagu ku yuna guna ye ma talanta kumi.²⁹ Kadi si bagana ku yani vuidi, ye si kakala ye ku fuluka, kansi ku yani kavuidi ko, si bakatula kani kima kina kavuidi.³⁰Ye n'sadi gu konda m'funu, lun'yeta muna mpimpa yi ku nganda, kuna si kukala bidilu ye nkuetisa yi menu.³¹Kina muana muntu sa kesa muna nkembu'ani, kumosi ye zi mbasi bakulu, si ka fonga gana kiti kiani ki nkembu.³² Makanda makulu si bakala kimvuka ku ntual'ani. si kayambula bana ye ban'kaka, bonso m'vungudi mamemi gu gambulanga mamemi ye zi nkombu;³³Ye si katula mamemi ku koku ku kiyakala, ye zi nkombu ku koku ku kentu.³⁴Buna ntotila gu samuna ku bagu si bakala ku koku ku'ani ku kiyakala: nza luisa, lubaka luyalu lu kimfumu ki kilukubamana tuka luyantiku lu nza.³⁵Kadi yikala ye nzala, ye lungana madia, yikala ye kiwina ye lungana kunua, yikala nzenza ye luntambula;³⁶Ye yikala kinkonga, ye lu mvuika; yikala ye kimbefu; luyisi kuntala; yikala mu nzo nkodi, ye luyisa ku mbel'am.³⁷Ban'kua masonga si bam'vutulula: Mfumu, nki ntangu tu kumona ye nzala, ye tukugana madia ko; go gu kala ye kiwina, ye tukugana masa ko?³⁸ Nki ntangu tukumona nzenza, ye tukutambula; go ki nkonga, ye tukuvuika?³⁹Nki ntangu tukumona ye kimbefu, go mu nzo nkodi, ye tuyenda ku mbela ngeyi? ⁴⁰Ye Ntinu si kabavutulula: yi takulutela bo mu kedika, konso ntangu yi lu gengi mana mambu ku yu gu mosi gana kati ki bagu bena ba nduelu mu ba mpangi zamu, ku munu nde lu gangidi buagu⁴¹Landila si katela ku bagu si bakala ku koku kuani ku kikentu: lunkatukila, bantu bena ye n'loku; nda luenda kuna tiya tukonda nsuka tu kubama mudiambu di matebu ye zi mbasi zani. ⁴²Kadi yikala ye nzala, ye kalungana madia ko; yi kala kiwina ye kalungana kunua ko; ⁴³Yikala nzenza ye kaluntambula ko; yikala kinkonga ye kalumvuika ko, yikala ye kimbefu ye mu nzo nkodi, ye kaluyisi kuntala ko.⁴⁴Si bavutula diaka: Mfumu, nki ntangu tukumona gu kala ye nzala, go gukala ye kiwina, go nzenza, go kinkonga, go kimbefu, go mu nzo nkodi, ye katukufinama ko? ⁴⁵Ye si kabavutulula: yi ta lutela bo mukedikana, konso ntangu yi kalugengi ko mana mambu ku gu mosi gana kati kibagu bena banduelu; kumunu nde kalugangidi bo ko. ⁴⁶Ye bobo si benda ku mpasi zi m'vu ya m'vu, kansi ban'kua masonga kuna luzingu lukonda nsuka.

26

¹Muntangu Yezu bu kamanisa ku ba gogila, gu goga ku minlongoki miani:² Luzeyi nde pasuka si yikala mu bilumbu biodi, ye nde muana muntu si kakabana muku sa nde ka komama.³Buna zi mbuta zi nganga zi Nzambi ye zi mbuta zi bantu ba kutakana gana kibansala ki nganga mbuta tu ba nganga zi Nzambi, gu ba bokidilanga nde Kayifa;⁴ Buna ba yampila mu nki mpila balendi kangila Yesu mu mambu ma luvunu ye ban'gonda. ⁵Kansi ba goga: kamakadi mu nsungi yi n'kisi il muku sa nde mazu ka makadi ko ga kati ki nkangu.⁶Muntangu Yesu gu kala kuna Betenia, muna kati ki nzo Simoni gu belanga kimbefu ki wazi; ⁷Muana n'kentu mosi gu finama ku yani, gu simba mbungu yi dalibata, yi kala ye mafuta ma n'sunga ma ntalu ngolu, ye muntangu kakala gana mesa, gu tiamuna mafuta ma n'sunga gana ntandu n'tu'ani. ⁸Minlongoki, bu bamona buna, ba bokuta, ye ba goga: nki m'funu go m'fuilu?⁹ Buna bu lendakana nde bateka mafuta man'sunga momo muntalu yi ngolo, ye bagana mbongu ku ba mputu.¹⁰Yesu bukabamona; gu ba zayisa mudiambu dinki luta muesisa yo muana nkentu mpasi? diambu dimboti kagengi mudiambu di munu: ¹¹Kadi buluna ntangu zakulu ye bamputu kumosi ye benu, kansi Kalinka ye munu ntangu zakulu ku.¹²Bu katiamueni mafuta man'sunga mu nitu'amo, luziamu lumunu kagengi.¹³ Yi ta kilutela bo mukedikana, kuakulu zo nsangu zimboti si zikala zi longama mu n'za mvimba, si bagogila mpi ma kuyindula yo muana n'kentu mu mambu makagengi.¹⁴Buna yu go mosi gana kati ki ba kumi ye zodi, mu zina di Yuda Iskaliyoti, gu yenda ku bambuta zi ba nganga zi Nzambi, ¹⁵Ye gu goga: nki kima luzoledi lungana ye si yi luyekudila yani? ye bam'futa m'pata makuma tatu ma mbongu.¹⁶ Tuka muna ntangu yina, basosa nki nzila yi lendi lenda kana muku sa nde ba yekula Yesu.¹⁷Kilumbu lumbu kinteti ki dimpa di konda n'kisi mi kufunisa, minlongoki bayenda ku Yesu mu kun'tela: kue zoledi tuyidikila madia ma Pasa? ¹⁸Gu vutula: nda luenda kuna mbanza ku muntu mosi ye sa lun'tela: Mfumu bukatedi: ntangu'amo yi finameni; sa yigangila ku kuna ngeyi n'kisi Pasa ye minlongoki miamo. ¹⁹Minlongoki baganga mana kabatuma Yesu; ye bakubika Pasa.²⁰Nkokila bu yikuma; bafonga gana mesa kumosi ye ba kumi ye zodi. ²¹Muntangu bakala mu ku dia, gu samuna: yi talazayisa bo mukedikana, yu gu mosi gana kati kibenu si ka ngiekula. ²²Bakuma ye kiadi kifuana, ye konso muntu gu n'tela keti munu Mfumu?²³Gu vutula: yuna tudidi koku kuani kumosi ye munu muna kati ki longa, yi yani guna si gu ngiekula. ²⁴Muana muntu ta kuenda, bonso buna busonama mudiambu di yani. kansi kiadi ku muntu yuna. mudiambu yani muana Nzambi gu yekuka! bulutidi bumboti ka butuka ko.²⁵ Yuda, yu gu nteka bakidi ndinga ye gu goga: keti munu, Rabi? Yesu gu m'vutula: gogedi bo.²⁶Bubakala mu ku dia, Yesu bakadi dimpa; ye kunima kuvutula matondu gu bukuna, ye gu goga ku minlongoki gu samuna: lubaka, ludia, yoyo yi

nitu'amo.²⁷ Gu baka kunima mbungu yi mosi, ye kunima kuvutula matondu, gu ba gana yo, gu samuna: lunua yo benu bakulu; ²⁸Kadi Momo yi menga mamo, menga ma kangu, mo matiamuka mudiambu di bambidi, mudiambu di kuloluka mu masumu.²⁹ Yi takulutela bo, si kinua diaka ko tuka bubu dio dibundi di nti gu vinu, nate ye kuna kilumbu ki sa yi nua diaka kumosi ye benu muna kimfumu ki Se diamo.³⁰ Kunima kuyimbila nkunga, gu yenda kuna mongu gu Olive. ³¹Buna Yesu gu batela: sa yikala mudiambu di benu kulu, mo mpimpa yoyo, tadi di kutela sakuba; kadi buna busonama: sa yi zuba m'vungi, ye mamemi ma kibuka si ma muangana.³² Kansi, kunima si futumuka si yi lutekidila kuna Ngalili.³³ Petelo, bakidi dinga, mudiambu di bakidi kinsunsa kisakuba, si ku sa kala boku mudiambu di munu. ³⁴Yesu gu n'tela: yi ta kutela bo mu kedika, mo mpimpa yo yigunu, kuntuala nsusu ka kokila si n'yu ntuna nkumbu tatu. ³⁵Petelo gu m'vutudila: go bufueni nde yi fua kumosi ye ngeyi, si ki kutuna ko ye minlongoki bakulu ba goga mpila mosi.³⁶ Bu bakatuka gana, Yesu gu yenda kumosi ye bawu gana kifulu kibata bokila Ngetesemani; ye gu zayisa ku minlongoki: lufonga gogo, muntangu si yi galuka ye benu mu ku sambila. ³⁷Gu baka kumosi ye yani Petelo ye bana bodi ba bayakala ye Bezedayi, ye gu yantika mu kumona kiadi ye mpasi. ³⁸Buna gu bazayisa: moyu'amo guna ye kiadi ye kuna lufua; lusala gogo, ye luyingila kumosi ye munu.⁴¹ Kunima, bukatama fi bana ba ntambi ku ntuala, gu kigeta ku ntuala luse luani ye gu sambila bonso bu: Se diamu, go buna bu lendakana, yo mbungu yi tanuka ye munu! kansi, ka bonso ta nzodila ko, kansi mana mazoledi ngeyi. ⁴⁰Ye gu yisa ku mbela ba minlongoki ka kuta baleka, ye gu zayisa ku Petelo: kalulendedi ko mu kuyingila kani ntangu mosi ku mosi ye munu!³⁹ Luyingila ye lusambila, mukusa nde kalubue ko mu mpukumunu; Mpefi guna gu kubama mboti mboti, kansi nsuni guna ye kimolo.⁴² Ye gu galuka mu nkumbu zodi, ye gu sambila bonso bu: Se diamo, keti ka bulendekeni ko nde yo mbungu yenda kuntama yi konda kunua yo, bika luzolu luaku lugangama! ⁴³Gu vutuka diaka, ye gu ba wana diaka baleka; kadi mesu magu makala zitu di tolu. ⁴⁴Gu basisa, ye gu tanuka, gu sambila mu nkumbu yi tatu, gu vutukila bigogu bina kaka.⁴⁵ Buna gu yenda gana mbela ba minlongoki bani ye gu ba zayisa: luleka bungangi ye lu vunda! tala, ntangu, yi finameni, ye muana muntu ye kukedi ga moku ma ba nsumuki. ⁴⁶Lutelama, tuenda; tala yani gu ta kungiekula ta finama. ⁴⁷Bukakala diaka mu ku goga tala Yuda, gu mosi gana kati kibagu kumi ye zodi, wisidi, ye kumosi ye yani kibuka kineni ki bantu bakala ye mbedi ye minti, ba tumama ku ba mbuta zi nganga zi Nzambi ye ba mbuta zi bantu. ⁴⁸Yani gu n'yekula tu bagana ki kidimbu: yu si yi fiba, ye yuna lu kanga.⁴⁹ Muna ntangu yina gu finama ga mbela Yesu ye gu zayisa: mboti Mfumu! ye gu m'fiba. ⁵⁰Yesu gu ba zayisa: nkundi'amo, mawisi ganga, ganga mo. buna bana bantu ba finama, batula moku ku Yesu ye ban'kanga.⁵¹ Ye tala, yu gu mosi gana kati ki bagu ba bakala ye Yesu gu lambula koku, ye gu gola mbedi'ani, gu zuba n'sadi gu mbuta zi nganga zi Nzambi ye gu nzenga kutu. ⁵²Buna Yesu gu tela: vutula mbedi'aku gana kifulu kiani; kadi bakulu ba si ba gondila mu mbedi si ba fuila mu mbedi.⁵³ Bu ta yindula kilendi bokila ko Se diamu, yu gu fieti ku ngana kibuka kumi ye zodi ki ba mbasi? ⁵⁴Bue si bulungila masonama, ma fueti kala bonso bobe?⁵⁵ Muna ntangu yina, Yesu zayisi ku kibuka: luisidi bonso ku ntuala kimpumbulu; kumosi ye zi mbedi ye hibota mukusa nde lukanga munu. yikala bilumbu biakulu gu fonga gana kati kibenu, kulungila muna tempelo, ye ka lu n'kanga ko. ⁵⁶Kansi mana makulu mayisa mukusa nde masonama ma ba mimbikudi malungana. buna minlongoki miakulu ba n'yambula ye ba lemuka. ⁵⁷Bana bakulu ba kanga Yesu banata kuna mbuta zi nganga zi Nzambi Kayifa, kuna ba minsoneki ye ba mbuta bakala kimvuka.⁵⁸ Petelo gu n'landa mu kitamina ye kuna kibansala ki mbuta gu zi nganga zi Nzambi, yu kota kuna, ye gu fonga kumosi ye ban'sadi, mu kumona bue si mamanisina.⁵⁹ Mbuta nganga zi Nzambi ye ba Saduki basosa bana ba bimbangi bi luvunu mudiambu di Yesu, bifuana mudiambu di ku n'gondisa. ⁶⁰Kansi kabamona Kia ku; nana buna basonga bimbangi bi luvunu bimbidi. kunsuka bamona bantu bodi bazayisa: ⁶¹Yani bu ka tela: lendedi mu buisa nzo yi Nzambi, ye tunguluedi yo mu bilumbu bitatu.⁶² Nganga mbuta gu zi nganga zi Nzambi gu telama ye gu n'zayisa: ku tavutula kima ko? nki mambu muntu yoyo kata funda mudiambu di ngeyi?⁶³ Yesu gu kala na pi. ,ye nganga mbuta gu ba nganga zi Nzambi, bukabaka ndinga, gu n'tela: yi ta ku zengila ndefi mu nkumbu yi Nzambi gu moyu, gu tuzayisa keti ngeyi Klisto guna, muana gu Nzambi. ⁶⁴Yesu gu m'vutudila: ngeyi tedi buagu. ye kulutila, yi ta kulutela bo, si lumona muana muntu gu fonga ku koku ku kiyakala mu lulendu lu Nzambi, ye ta kuisa muna matuti mazulu.⁶⁵ Buna nganga mbuta gu zi nganga zi Nzambi gu pasula m'vuatu miani, gu samuna: ka ta vueza! nki tulendi kadila diaka ye m'funu gu bambangi? tala luwidi luvuezo luani. bue lumueni? ⁶⁶Bagu bavutula: lufua lum'fueni.⁶⁷ Mukikuma kina, ban'tabudila mati kuna luse, ye ban'gana nkomi ye zi mbata ye ba zayisa: ⁶⁸Klisto, bikula: gu tutela nani gu kuzubidi.⁶⁹ Muntangu yina, Petelo gu kala gu fonga kuna nzila, gana kibansala. n'sadi gu muana nkentu gu mosi gu finama ye yani, ye gu goga ngeyi mpi, gu kala kumosi ye Yesu muisi Ngalili. ⁷⁰Kansi gu ntuna ku ntuala bakulu nde: kitabakisa ko mata zola gu goga.⁷¹ Muntangu kakedi kuendanga kuna mbela muelu, n'sadi gu n'kaka gu muana n'kentu gu mueni, ye gu zayisa ku bagu ba bakala gana: yani mpi gu kala kumosi ye Yesu muisi Nazaleti. ⁷²Gu n'tuna diaka, kumosi ye ndefi: kizeyi yo muntu ko.⁷³ Ku Petelo: bufueti kala buna nde ngeyi diaka guna gu mosi gana kati ki bo bantu, mudiambu nding'aku yi ta kufunda. ⁷⁴Gu yantika mu kuyindula ye gu zenga Nzambi: kizeyi muntu yo ku. muna ntangu yina nsusu koku yi kokula. ⁷⁵Ye Petelo gu bambuka mbundu mu kigogu ki kan'tela Yesu: kuntuala nsusu koku ka kokula si gu n'tuna nkumbu tatu. ye bu katuka gu dila ye mpasi mu mbundu.

27

¹Muntangu kukia, ba nganga zi Nzambi bakulu ye zi mbuta zi bantu, ba kanga fongu mudiambu di Yesu, mu kusa nde ban'gonda. ²Kunima ku n'kanga, banata; ye ba n'yekula ku ponso Pilatu, ngufulu.³ Buna Yudas, yu gu n'yekula, bu kamona nde ban'zengila n'kanu, gu kiyulula, ye gu vutula m'pata makumatatu ma mbongu ku ba nganga zi mbuta zi Nzambi ye ku ba mbuta zi bantu. ⁴Nde: nsumukini, muna kuteka menga ma konda kikuma. bagu ba vutula: kue tu kuenda ye zo? mana makutadidi. ⁵Yudas gu geta makuta ma mbongu muna kati ki tempelo, gu katuka gana ye we kidiembika.⁶ Ba

mbuta ba nganga zi Nzambi ba lokuta zagu, ye basamuna: kabuna bufuana ko nde batula zagu muna kimvuama ki n'longu, mudiambu zina ntalu yi mbunguka yi menga.⁷Ye kunima, gu baka zo, basumbila zo sodi di mbunguka mudiambu di maziama ma ba nzenza.⁸Mudiambu dina dio sodi ba bokidilanga diawu sodi di menga ye gunu kio.⁹Yidina malungana mana ma masamuna Yelemia, ngunsa: babaka m'pata makuma tatu ma mbongu, kutesa m'funu gu muntu yu kani wisa; ba batonda mu kanda di bana ba Isayeli;¹⁰Ye bagu bagana mudiambu di sodi n'gangi bi bungu, bonso buna Mfumu kantumina magu.¹¹Yesu gu samba ku n'tuala ngufulu. ngufulu gu n'yufula, mumpila yi: keti nge guna Mfumu ba Yuda? Yesu gu m'vutula: ngeyi gogedi bo.¹²Kansi kavutula kima ko mu mfundu mi ba mbuta zi nganga zi Nzambi ye ku ba mbuta ba dibundu.¹³Buna Pilatu gu n'tela: kuta wa ku mu mambu kua ta kifundila? ¹⁴Ye Yesu kasa kun'gana mvutu mu n'gogu mosi ko; mana matoma yitukisa ba ngufulu ba mbidi.¹⁵Mu konso n'kisi, ngufulu gu kala ye kikalulu ki ku yambula muntu mosi ku nzo nkodi, guna gu kalombedi n'kangu.¹⁶Gu kala buna ye muntu mosi gu luzingu lu mpasi ku nzo nkodi mu zina di Balabasi.¹⁷Bukina nde bakala kimvuka, Pilatu gu ba zayisa: nani luzoledi nde yi luyambudila, Balabasi, go Yesu yu ba bokila Klisto? ¹⁸Kadi gu zaya nde mu kimpala ba yekula Yesu.¹⁹Muntangu kakala gu vonga gana mbasi n'kanu, n'kentu'ani gu tumina bi gogu; kagakadi diambu ko gana kati ki ngeyi ye muntu songa yoyo; kadi gunu ntomeni mona mpasi mu ndosi mu kikuma ki yani.²⁰Mfumu zi ba nganga zi Nzambi ye ba mbuta zi bantu ba tatimisa bantu nde ban'lomba Balabasi ye ba gonda Yesu.²¹Ngufulu bu kabaka bi gogu, gu batela: nani gana kati ki babodi luzoledi nde yi lu yambudila? batula: Balabasi.²²Pilatu gu batela: nki yi ganga ku Yesu yu ba tabokila Klisto? bakulu ba vutula: ban'koma! ²⁴Ngufulu gu zayisa: kansi nki mambi ka gengi? ye ba boka ngolu: ban'koma! ²³Palatu, bu kamona nde ka tabaka kima ko, kansi bukina nde mazu mata saka, bakidi masa, gu sukula moku kuntuala kibuka, ye gu samuna: kina ye mambu ko mu menga ma muntu songa yoyo. mana malutadidi.²⁵Ye nkangu wakulu gu vutula: menga mani mabua gana ntandu n'tu mietu ye bana betu! ²⁶Buna Pilatu gu ba yambulula Balabasi; ye, kunima ku zubisa Yesu mu m'fumbu; gu n'yekula mukusa nde ban'koma.²⁷Ba binuani ba ngufulu ba nata Yesu gana kifulu ki ba gondilanga bantu, ye ba kutakana mu nzungani besi Kolinto bakulu.²⁸Bam'vula mvuatu miani, ye bam'fika kiyunga ki Ekalati.²⁹Bayidika kibanda ki nsendi, ki ban'tula gana ntandu ntu'ani, ye batula kidiadi gana koku kuani ku kiyakala, ye, bakedi fukamanga kuna n'tual'ani, bakedi ku mvuezanga ye ba samuna: mboti, ntinu gu ba Yuda!³⁰Ye ban'tabudila mati; ban'gana kidiadi ye ban'zuba gana ntandu n'tu.³¹Kunima ku n'seya, ban'katula kiyunga, bam'vutulula m'vuatu miani, ye banata mukusa nde ban'koma.³²Bu batuka, ba monana ye muana yakala gu gata di Sileni, mu nkumbu, Simoni, ye ban'tuma mu ngolu kanata kulunsi di Yesu.³³Bu bakuma gana kifulu ba bokidilanga Ngolongota, di disongidila kifulu kiwonsongolo kintu.³⁴Ban'geni malafu ma bundana ye ma bundu ma nkadi; kansi baka yunsa, kazola kunua ko.³⁵Kunima ku n'koma, bakabana m'vuatu miani, ba budila miagu mbesi, mukusa nde malungana mana ma basamuna ba mi mbikudi: ba kabana m'vuatu miani ye ba budila mbesi kinkutu kiani ki kimfumu.³⁶Buna bafonga ye ba takuntala.³⁷Mukusonga kikuma ki nzengolo yi nkanu'ani, basonika gana ntandu ntu'ani: yoyo Yesu Mfumu ba Yuda.³⁸Kumosi ye yani gu komama ye ba bimpumbulu bodi, yu gu mosi ku koku ku kiyakala, ye yu gu n'kaka ku koku ku kin'kentu.³⁹Ban'luti nzila ban'legula, ye baningusa n'tu.⁴⁰Ye basamuna: ngeyi si gu buisa tempelo, ye si gu tunga yagu mu bilumbu bitatu, gu kigulusa nge mosi! go muana Nzambi guna, kulumuka gana kulunsi!⁴¹Ba mbuta zi ba nganga zi Nzambi kumosi ye ba minsoniki ye ba mbuta zi bantu, bakedi ku n'seyanga ye ba samuna: ⁴²Yu gulusa bantu bankaka, ye kalendi kigulusa ko yani mosi! go ntotila yi Isayeli kena, kakulumuka gana kulunsi, ye ntukuikila.⁴³Yani gu kigana ku Nzambi; bika Nzambi kan'gulusa bungangi, go zola ka kunzolanga. kadi bu kazayisa: ngina muana Nzambi.⁴⁴Ba bimpululu, ba komama kumosi ye yani, ban'legula mu ndengi mosi.⁴⁵Tuka muna ntangu yi sambanu ti muntangu vua, kukala tombi mu nsi yakulu.⁴⁶Mumbela ntangu yi vua yi meni meni, Yesu gu boka mu ndinga yi ngolu: Eli, Eli, Lamasabatani? disongidila: Nzambi'amo, Nzambi'amo, mudiambu dinki gu ngiambuluedi? ⁴⁷Ndambu bantu yi ba bakala gana, bu ban'ya basamuna: ta bokila Eli.⁴⁸Ye muna ntangu ya yina, gu mosi gana kati kibagu tu lemuka mu kubaka taba, katebisa ye masa ma ngani, ye bu kakanga diagu ye kidiadi, gu n'gana kanua.⁴⁹Kansi bankaka basamuna: yambula tutala keti Eli si kesi ku n'gulusa.⁵⁰Yesu gu boka diaka ngolu ye gu vutula moyu.⁵¹Ye tala, n'ledi tu tempelo gu pasuka mu ndambu zodi, tuka kuna zulu ye kuna banda, ntotu gu nikueni; matadi masa muamfu.⁵²Maziama ma zibuka, ye nitu zi mbidi zi bantu bafua zi futumuka.⁵³Bu batuka mu maziama, kunima lufutumuku lu Yesu, bakota muna mbanza yi santu, ye ba monika ku kibuka ki mbidi ki bantu.⁵⁴Nkengi ye bana bakulu bakala ye yani mu kukengila Yesu, bu bamona ndikunu yi ntotu ye mana masalama bakala ye kititu ki ngolu, ye basamuna: mukedika, yo muntu muana Nzambi kakedi.⁵⁵Gakala bana bankentu ba mbidi bakedi tadilanga ku ntama; balanda Yesu tuka kuna Ngalili, mu kunsadila.⁵⁶Gana kati kubawu gakala Madiya gu Madala, Madiya, ngudi Yakobi ye gu Yosefi, ye ngudi gu muana gu Zebedayi.⁵⁷Nkokila bu yikuma, ga yisa muntu mosi, m'vuama gu Alimatayi, gu kala ye zina di Yosefi, yani gu kala diaka n'longoki gu Yesu. Gu yenda ku kuna Pilatu ye gu lombu nitu yi Yesu.⁵⁸Gu yenda ku kuna Pilatu ye gu lombu nitu yi Yesu. ye Pilatu gu gana n'sua ban'gana yani.⁵⁹Yosefi gu baka nitu ye gu zinga yo gana n'ledi gu mpempi.⁶⁰Ye gu ntala muna maziama mampa ka kitimina muna kati ki matadi. buna gu nengumuna tadi dineni ga nkotolu ndiamu, ye gu yenda.⁶¹Madiya gu Madala ye Madiya gu n'kaka bakala gana, bafonga batalana ye maziama.⁶²Mu kilumbu kilanda, kikala ki lumbu ki nkubukulu, ba mbuta zi banganga zi Nzambi ye ba m'falisi bayenda kimvuka kuntuala Pilatu.⁶³Ye basamuna: Mfumu, betu tu ta sungimina nde n'gondi bantu yoyo gu samuna, muntangu kakala mu luzingu: kunima bilumbu bitatu sa kafutumuka.⁶⁴Gana n'sua nde balangidila maziama ye kuna bilumbu bitatu, mukusa nde min'longoki miani kabesi yiba ku nitu'ani, ye bazayisa ku n'kangu: futumukini mu bafua.⁶⁵Pilatu gu batela: luvuidi bankengi nda luenda, lun'kengila bonso buna si lun'yila.⁶⁶Bayenda, ye bakala siki siki ye maziama mu mpila ku kengila; kunima ku kanga tadi.

28¹ Kunima sabatu, muna menu meni yi kilumbu ki nteti ki lumingu, Madiya gu madala ye Madiya gu n'kaka bayenda mu kutala maziami. ²Ye tala, ku kala ku ningana ku ngolu ku ntoto, mudiambu mbasi yi Mfumu gu kulumuka ku zulu; gu yisa nengumuna tadi, ye gu fonga gana ntandu.³ Mpila yani yikala bonso minsiensi, ye mvuatu'ani gu mpembi bonso matuti.⁴ Minkengi ba zakama ye kititu, ye bakuma bonso zi mvumbi.⁵ Kansi mbasi yi Nzambi gu baka bi gogu, ye gu samuna ku bana ba bakentu: mudiambu di benu; ka lukadi ye kititu ko; kadi nzeyi nde Yesu luta sosa yu bakoma gana kulunsi. ⁶Kena diaka gogo ko; yani gu futumukini bonso kazayisa. nza luisa; lutala kifulu ki kalekila. ⁷Ye nda luenda mu nsualu lu tela ba minlongoki miani nde yani futumukini mu bafua. ye lutala; yani ta lutekidila kuna Ngalili: ye kuna ku si lumuena.tala yi luzayisi buawu.⁸ Bakatuka mu nsualu kuna maziami, ye kititu ye kiesi ki ngolu, ye ba yenda muntinu mu kuzayisa nsangu ku ba minlongoki. ⁹Ye tala, Yesu gu yisa kimonikisa ku bawu, ye gu zayisa: mboti yi lugeni. bawu bafinama mukusa nde basimba malu mani; ye ba fukama ku ntual'ani. ¹⁰Buna Yesu gu ba tela: ka lutiti ko; nda lu tela ba mpangi bamo ba bakala benda kuna Ngalili: yi kuna si ba mbuena.¹¹ Muntangu bakala mu nzila ndambu bantu bakala mu ku kengila bakota kuna kati ki mbanza, ye bazayisa ku banganga zi Nzambi mana makulu masalama. ¹²Bawu bobo kunima ku kutakana ye ba mbuta zi di bundu ye kunima ku vuka ngindu, bagana ku binuani kibuka ki ngolu ki mbongu, ¹³ Ba goga: luzayisa: minlongoki bani bayisa ku n'yiba mu mpimpa bu tukala baleka.¹⁴Ye go ntuadisi tu mbanza widi mawu, si tu nlembika ngansi ye si tu lukatula mu mpasi. ¹⁵Ba binuani ba baka mbongu, ye balanda mambu mana ba bazayisa. ye mazu mana ma muangana gana kati ki besi Yuda ye gunu kiki. ¹⁶Ba minlongoki bagu kumi ye mosi bayenda kuna Ngalili, gana mongu guna Yesu ka bazayisa. ¹⁷Muntangu yi bamona, ba m'fukimina ku ntual'ani. kansi ndambu bantu bakala ye mayindu masuasana. ¹⁸Yesu, bu kafinama, gu ba gogisa bonso bu: kimfumu kio kinganukina muna zulu ye gana ntotu. ¹⁹Nda luenda, lu kumisa makanda ma bantu minlongoki miamu, lu ba botika mu nkumbu Tata, Muana ye Mpefi yi Nlongu, ²⁰Ye lu balongila mu ku zitisa mana makulu yi lu longedi. ye tala, ngina ye benu bilumbu biakulu nate ye kuna nsuka yi nza.